

1 CORINTIOS

Pabloa huakkuruda Corinto huakka' jakyo huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

*Pabloa Corinto huakka' jakyo huaknopoe'eritaj
o'manigmadoya'uyate.*

¹ Do Pablo ijje. Jesucristoen huadak hua'a ka'manbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Opuđtaj o'nigmadoya'ne. Do huama'buy Sósteneserea on'nigmadoya'ne.

² Opuđ Corinto huakka' jakyo huae'eri mo'ene. Diosensi'po ka'ne'po Diosa opuđtaj boktie'ea'uyate. Jesucristotaj moknopoe'po Diosen mo'ene. Opuđtaj on'nigmadoya'ne. Nogyon nogyon aya'tada Huairi Jesucristotaj huaknopoe'eritaj on'nigmadoya'ne. Jesucristo oro'omeyen kenomeyenerere Huairi o'e.

³ Apag Dios oro'en o'e. Dios, Huairi Jesucristoerea opuđtaj huadakda montihuapokike' kenpa'ti opuđtaj huadaknopoada mogkike'. Mo'nopo'noeyike'.

*Jesucristotaj moknopoenok Diosa opuđtaj daka'
mogkika'po bo'tihuapokika'ne.*

⁴⁻⁹ Kenda Diosa o'ika'nig kenda o'kika'apo. Diosen huasi'poere mo'noeonhuahuike'po Diosa opuđtaj mo'baktie'ea'uyate. Cristo Jesústaj moknopoika'nok Diosa huakka' bo'tihuapokika'ne. Diostaj mo'nigpeenok 'urunanada e'huae' huakka' bo'tihuapokika'ne. Jesucristotaj

moknopo_enok aya' opuda Diosen daka' kagkike'po Diosa huakka' bo'tihuapokika'ne. 'Urudayo' kan'batia'pakike'po Diosa bo'tihuapokika'ne. Diosen opuda kan'nopo_ike'po Diosa bo'tihuapokika'ne. Jesucristoen e'manmadika'te kan'pee'po Diosa e'tihuapokok daka'da moknopo_ika'po mo'nigpeika'. Konigepo Jesucristo onte'ti e'tiakapo'te mo'nigunhuahuika'nok Diosa aya' daka' kagkike'po bo'tihuapokika'ne. Kenpa'ti Jesucristo e'tiakapo'te kene'huaya' huame'noetedakon Diosa mo'nopo'teypaka'ika'apet. Kene'huaya' huame'noete "Dakhuea' ogka'," be'api' huaahue'dik o'neapo. Konigepo Diostaj dakiti yonikay.

Opud bokupopakpo Jesucristoen huaknopo_e'eri o'ene, kenpayo'da yan'nopo_ika'. Nogpa' nogpa' nopo_ehue'yanika'.

¹⁰ Opud huakka'da mo'epo konigyo' aya'ada yan'nopo_ika'. Konigyo' yan'batia'pakika'. Nogpa' nogpa' batia'pakhue' yanika'. Konigyo' yan'nopo_ika'. Konig Dios o'pakika'nig yan'nopo_ika', egomey pogomey. Jesucristo Huairi kenda o'paknok diga'da o'nona'ne.

¹¹ Huayahuaya nogpa' nogpa' huadik on'batia'pakika'. Cloéen jak huaje'eri kenda mename'ne, egomey pogomey.

¹² "Pabloen huaknopo_e'eri ijje_y." Sue'ada o'da'ika'. "Apolosen huaknopo_e'eri ijje_y." Nogomeya o'da'ika'. "Pedroen huaknopo_e'eri ijje_y." Nogomeya o'da'ika'. "Cristoen

huaknopoe'eri ijjej." Nogomeya o'da'ika'. Ken konig nogpa' nogpa' opuda' boa'ika'ne.

¹³ Cristotaj po'sakeahue' o'nuy. Hueypa cruzte do Pabloa nigbueyhue' o'ne'uyne. Konig do'hued huaknopoe'eri ka'ne'po bautiza ogkahue' o'nuyne.

¹⁴ Botta'tayo'da bautiza ijmagka'uy. Crispotaj Gayotaere bautiza ijmagka'uy. Nogtanayo bautiza magkahue'da ijje'uy.

¹⁵ Pabloen huaknopoe'eri ka'e'po bautiza mogka'uyne be'api' ahue'dik o'ne.

¹⁶ ...Aa' yokkahueate nogtaj bautiza yogka'uy. Estéfanas huabeteretaj bautiza yogka'uy. Nogtanayo bautiza magkahue'da ijje'uy ijnopoej.

¹⁷ Bautiza kamagke'po Cristoa ta'monahue' me'uyne. Jesús en huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Aratbuttaj Jesús a o'manigbuey'uyate. Oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po o'manigbuey'uyate. Jesús onte'ti o'noepo aratbuttaj o'manoeanhuahuika'apo. Kenpa' Jesús o'ka'uyate kamanbatia'pakike'po me'ta'mona'uyne. Do'huedda 'urua'da huadik kamanbatia'pakike'po ta'monahue' me'uyne. 'Urua'da huadik aratbuten huadikda e'manbatia'pakika'nayo Cristotaj oknopoejhue'dikda ya'neapet. Kenpa'ti Diosa dakhuea' e'ka' bakkahueahue'dik ya'eapet. Kenpa'ti Cristoere noeonhuahuahue'dik ya'neapet.

Onte'ti kan'manounhuahuike'po Jesús o'manigbuey'uyate. Kenda Diosa o'manigka'uyate.

Kenda huadak hua'a huakka'da o'noknopoedenok Diosa o'manopo'yarea'de.

18 Hueypa cruzte Cristo o'buey'uyate o'manmadika'ikay. Kenda hua'a nama'da o'e oknopoehue' huae'eria on'nopoika'po kenpa'da bueydik o'nika'apo. Oro'nayo Cristoen huadak hua'a oknopoika'po onte'ti Cristoere o'noeonhuahuika'apone. Teyda huadika Dios oro'taj mo'noeanhuahuika'apone.

19 Apagba'te inpa' o'madoya'uyate: Oknopoehue' huae'eria huakka' katetapi' on'nopoika'nig'a. Nogok nopoehue'da o'neapo. Aratbut huakka' on'nopoenig'a kenda nama'da on'nope ijhuua'apoy. A'ennada Diosa oa'uyate.

20 Huakka' huanopo'e'eri 'urua'da huanopo'e'eri nama'da on'nopoika'nig'a Diosa o'manopo'e'a'de. Diosyo'da huadaknada o'nope.

21 Dios o'paknok aratbut hua'enda daka' on'nopunhuahuika'po Diostaj oknopoehue'dik o'nika'. Diosa daka' o'nopepo Jesusen huadak hua'a huaknopo'e'eritaj o'manopo'yarea'ika'. Ken huadak hua'ataj oknopoehue' huae'erianayo on'tierikika'.

22 Judio aratbuta aknopoeya'po konig Diosayo'da ka'dik o'enig eaktiahuyenta' on'pakika'. Nogda nogda e'nope'ta' nog aratbutada on'pakika'.

23 Hueypa cruzte Cristo oro'taj mo'nigbuey'uyate. Oro'a o'manbatia'pakikay. Kenda judio aratbut on'peepo huakka' o'nokbira'po oknopoehue'dik o'nika'. Jesus hueypa cruzte aratbuttaj o'manigbuey'uyate

nog aratbutada on'peepo nama'da hua'a o'e on'nopoika'.

24 Judío aratbut huaknopoe'eri kenpa'ti nog aratbut huaknopoe'eri Jesucristotaj on'nigpeenok kenomeytanayo Diosa o'bakkahuea'po onte'ti Diosere o'manoeahuahuika'apo. Kenda Dios o'nopoe'epo 'urua'da o'kika'.

25 Kamanigbueye'po Diosa kurudya' Jesústaj o'ta'mona'uyate. Dios nopoe'hue'ada o'ka'teyhue'ada o'ka'uy aratbutada en'nopoe'tada Diosa kenda o'ka'po huakka'nanada o'nopoe'epo o'ka'uyate. Teynanada o'ka'uyate.

26 Opuomey huaknopoe'eri sue'ada huakka' huanopoe'eri ee'pi' sue'ada teyda huairi ee'pi' sue'ada huairi huairiensi'po ee'pi' Diosa boktie'ea'uyne. Kenda nopoe'dik mo'ene, egomey.

27 Diosa o'pakpo sue'da huanopoe'eritaj o'baktie'ea'uyate. Huakka' huanopoe'eria kan'bira'e'po Diosa nopoe'hue' huae'eritaj o'baktie'ea'uyate. Teyda aratbut kan'bira'e'po aratbut sue'da teytaj Diosa o'pakpo o'baktie'ea'uyate.

28 Aratbuttaj huairi ehue'kon kan'bahue'po Diosa huairi ehue'takon huanaba'taj pai'da aratbuttaj huatibirae'eritaj o'baktie'ea'uyate.

29 "Huadakda ijje'y. Huairi ijje'y. Huakka'da ijnopoe'y." Dios e'peete ahue'dikda ka'nike'po kenda Diosa o'ka'uy.

30 Diosa o'paknok oro'omey Jesucristotaj oknopoika'ne. Jesucristotaj oknopoe'epo Diosa 'urua'da e'kika' mo'nopoika'ne. Jesucristotaj oknopoe'epo Diostaj huadaky'o' o'ika'ne. Jesucristotaj oknopoe'epo Diosenyo'da e'kikata'

o'pakika'ne. Jesucristotaj oknopo_{en}ok Diosa mo'nopo'to_{epo} mo'noeahuahuika'apone.

³¹ Konigepo, "Huaboro'da Dios. Huadakda o'e Dios. Huamatinepahui'eri Dios o'e. Huakka'da o'ka'uyate. Kenpa' aratbuta kan'manbatia'pakike'." Ken konig Apagba'a oa'.

2

Jesucristo hueypa cruzte mo'nigbuey'uyate. Kenda huadak hua'a Pabla o'manbatia'pakika'uy.

¹ A'nenda opudomeytaj ata'huadeya'po on'huahua'uy, egomey. Jesucristoa mo'nigka'uyatenig ijmanbatia'pakika'uy. Diga'da huanopo_e'erien hua'a onikahue' o'nika'uyne.

² A'nenda opudomeyere ijjunhua'po opudtaj Jesucristotayo'da e'tia'pakika'ta' ijpakuy. Kenpa'ti Cristo hueypa cruzte o'buey'uyate kendayo'da e'manbatia'pakta' ijpakika'uy.

³ Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadika'po konig teyhue'da ijika'po kenpa'ti ijiriga'po ijme'pukika'uy.

⁴ Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakpo konig huakka' huamanopo_e'eria 'urunanada on'manmadika'nig manmadikahue' ijika'uy. Diosen Nokireganayo teyda be'tihuapokika'nok daka' Jesucristoen huadak hua'ayo'da ijmanbatia'pakika'uy.

⁵ Huabokereken 'uruda hua'a mo'pe_edepo Diostaj moknopo_{en}ig'a Dios kenda pakhue' o'e. Diosen teyda hua'a mo'pe_edepo moknopo_{ika}'. Kenda Dios o'pak.

Diosen e'no_po_e' Diosen Nokirega
mo'no_po_ea'ika'

⁶ Huakno_po_e'eri daka'da o'nokno_po_eonhuahuika'nigtaj Diosen 'uru_a'da huanop_oe' o'manmadikikay. Kenda okno_po_ehue' hua_e'eri on'no_po_ika'nig manmadikahue' o'ikay. Oy gobierno huairi o'nika'nignayo on'bueyapo kenpa'ti kenomeyen e'no_po_e' ehue'da o'e_apo. Kenomeyen hua'a manmadikahue' o'ikay.

⁷ A'nennanada Dios soatayo' o'no_po_ika'uyatenig aratbuttaj ijmanbatia'pakikay. Huadari kahued oro'taj kurudyo ijbatohua'apoy Diosa soatayo' o'no_po_e'uyate. Kenda ijmanbatia'pakikay.

⁸ Kenda nogbayo nogbayo huairi nopoenkahue' o'ne'uyate. E'no_poenka'nayo Jesús oro'en 'uruda huairitaj hueypa cruzte arakhue' ya'neay'uyet.

⁹ Apagba'a oa'po:

Diostaj di'da hua_e'eritaj 'uru_a'da Diosa mo'nigkika'apone. Kenda Dios 'uru_a'da mo'nigkikaponig aratbuten huakpoa tiahuahue'dikda o'nika'uy. Kenda pe_ehue'da o'nika'uy. Kenpa'ti kenda Diosa mo'nigkikaponig no_po_ehue'da o'nika'uy.

¹⁰ Kenda Diosa mo'nigkika'aponig oro'taj a'manopoenkaya'po Diosen Nokirega bo'tihuapokuyne. Aya'da Diosa o'no_po_e Diosen Nokireg kenpa'ti o'no_po_epo oro'taj mo'no_po_ea'uyne.

¹¹ Konig nog aratbuta on'no_po_ika'nig oro'omeynayo no_po_ehue'dik o'ika'ne. Ke'nen nokiregayo'da kenda on'no_po_e. Konigti kenda Dios o'no_po_ika'nig Diosen Nokiregayo'da o'no_po_e.

12 Konigti kenda Diosa katetehue' mo'nigkika'aponig a'nopoenkaya'po Diosen Nokireg oe'uy. Aratbuten nokireg baehue' o'uyne.

13 Kenda Diosa oro'taj mo'nigkika'apone Diosen Nokirega mo'nopo_{ea}'uyne. Kenda o'manmadikikay. Konig huabokerekada on'opoika'nig manmadikahue' o'ikay. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Diosen hua'a oro'a o'manmadikikay.

14 Aratbuta Diosen Nokireg toehue' o'nepo kenda Diosen Nokirega o'manmadikika'nig peehue'dik o'nika'. Diosen e'manmadika' nama'da o'e on'opo_{epo}. Diosen e'manmadika' nopounkahue' o'nika'. Kenomeynayo Diosen Nokirega o'manopo'toenok on'opoenkika'.

15 Aratbut Diosen Nokireg on'opo'to_{epo} aya'da nopo_e'dik o'ne. Huadak ya'etpi' dakhue' ya'etpi' nopo_e'dik o'ne. Nogomey Diosen Nokireg toehue' o'nepo "dakhuea' ogka'," oro'omey huaknopo_e'eritaj huaahue'dik o'nika'.

16 "Kenda Dios Huairi o'nopoika'nig be'api' nopoehue'dik o'ne. Diostaj onmadikahue'dik o'ne." Apagba'a kenpa' oa'. Oro'nayo Diosen Nokireg o'nopo'to_{ene} o'nopo_{ey}. Konigepo Cristoen e'nopo_e' oro'akon o'nopo_{ene}.

3

Oro' Diosenyo'da huabaa'eri o'ene.

1 Ken konig huabokerek Diosen Nokirega nopo'toehue'da mo'enok opudtaj onbatia'pakdik ijika'uy, egomey, pogomey. Konig huasi'po

huaboa'da Cristotaj o'noknopoedenigtaj onbatia'pakdik ijika'uy.

² Konig huasi'potaj on'hue on'yokika' konig sigda sigda daka'da opudtaj o'nonmadikika'uyne. Konig huabokerektaj ijmanmadikikay opudtaj onmadikahue' o'nika'uyne. Huabokerektaj e'manmadika' peehue'dikda mo'ika'uyne oyda kenpa'ti peehue'dik mo'ika'ne.

³ Aratbutada on'pakpo ogkika'nig opudomeyakon Diosen Nokirega o'pakika'nig kikhue' mo'ika'ne. Nogtaj nogtaj dig mo'bahuahuaypo kenpa'ti nogtaj nogtaj mo'maboyika'ne. Konig Diostaj oknopoehue' huae'eri ogkika'nig opudomey bokika'ne Diosen Nokiregtaj nigpeehue'da mo'ika'ne.

⁴ "Pabloen huaknopo'e'eri ijjej." Noga boa'ne. "Apolosen huaknopo'e'eri ijjej." Noga boika'ne. Konig huabokerek Diosen Nokireg nopo'toehue'nanada huae'eri mo'ika'.

⁵ Do Pablo Apolosere Diosen huanaba' o'epo Diosen o'kikay. Jesucristoen huadak hua'a o'nonmadika'uynok opudomey Jesustaj moknopo'e'uy. Konig Diosa mena'uynigda ijmanmadikika'uy. Konig Diosa Apolostaj ona'uynigda o'kika'uy.

⁶ Do Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakonhuahuika'uyne. Diosa opudtaj huaboa'da moknopo'ea'uyne. Apolosa opudtaj monmadikika'uyne. Diosa o'tihuapoknok nogiti nogiti Cristotaj moknopo'e'uyate.

⁷ Be'api' Cristoen huadak hua'a huamanbatia'pakeri hueretda ehue'da o'ne. Be'api' huamanmadika'eri hueretda ehue'da o'ne. Diosayo'da

nogiti nogiti yaknopoe'taj o'batihuapokika'.

⁸ Jesucristoen huadak hua'a huamanbatia'pakeri kenpa'ti Diosen huamanmadika'eri konigti huadaknada ogkika'. Kenda noga noga ogkika' Diosa o'nopoepo dakhuapa o'bayokapo.

⁹ Oro' Diosenyo'da huanigka'eri o'ene. Opudnayo konig Diosen ta'ba mo'ene. Opudtaj 'uruana'nada Diosa mogkika'ne.

Opudomey Jesucristotaj moknopo_{en}ok konig Diosen jak mo'ene Diosa o'ka'.

¹⁰ Do konig 'uru jak huaka'eri ijje_{po} Diosa be'teyanok jak huanhuad konig 'iddu ijka'uy. Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikay. Ijmanmadikikay. Diosa be'tihuapokonhuahua'uyne. Jak 'iddu aya' jak huanhuad o'e. Jesucristotaj eknopoe' konig jak iddu o'e. Huaknopoe'eritaj noga Diosen hua'a on'manmadikika'. Jesucristotaj huaknopoe'eritaj kan'manmadikike'po daka' kan'manmadikike'.

¹¹ Jesucristo konig Diosen jak 'iddu Diosa onhuada' noga jak 'iddu ehue'dikda o'ne.

¹² Jesucristoen huaknopoe'eritaj nogte huamanmadika'eria 'uruada on'manmadika'apo. Nogomeya sue'da huadadik huaknopoe'eritaj on'manmadika'apo.

¹³ Jesús e'tiakte Diosen kene'huaya' huame'noe o'eapo. Kenoka' aya'da Diosen dakhuapa on'baa'de'ika'nig'a aya'ada on'tiahuayapo. Diosa o'batiahuay'ea'apo. Dios konig ta'ak o'bakpaka'apo. Sue'da huadak en'baa'nayo o'bakpakapo. Sue'da huadak e'manmadika' o'bakpaka'apo. Huadakda e'manmadikika' bakpakahue' o'eapo.

14 Konig 'iddute jak ogkadhua'po Diosen huadak hua'a on'manmadikika'uy. Huaknopoe'eritaj daka' on'manmadikika'uy. Huaknopoe'eri daka'da eknopounhuahuika'nayo batikhue'da e'ika'nayo huamanmadika'eritaj dakhuapa ya'bayokapet Diosa.

15 Sue'da huadak huamanmadika'erien huaknopoe'eri eknopoe'ada e'batiknayo Diosen hua'a huamanmadika'eria sue'da huadakamon on'manmadikika'nok ehue'da o'eapo. Huamanmadika'eriyo'da konig jak e'bakpakya' o'norokpo Cristoere onte'ti on'noeonhuahuika'apo.

16 Opud Cristoen huaknopoe'eri mo'ene. Opud konig Diosen jak mo'epo Diosen Nokireg opudennopo'yo o'ika'.

17 Diosen jak kenpa'da 'urua'da o'ika'. Diostaj 'urua'da o'e. Kenpa'ti opud Diosen jak konig mo'ene. 'Urua'da Diostaj mo'ika'nok. Diosen huaknopoe'eritaj be'api' dakhuea' e'batoka'nayo Diosa kentaj ke'poda castiga o'magka'apo.

18 Huata'da nama'da onahue' yanika'. "Donayo huakka' ijnopoe'y." Ahue' yanika'. Aratbutenda e'nopoe' huakka'da ijnopoe'y bepi' e'nopoe'nayo hueretda e'nopoe' a'nopoe'ya'po "nopoe'hue'da ijje'y," kan'nopoi'ke'.

19 In huadariya' huabokerek huakka'da on'nopoi'ka'. Aratbutada e'nopoe' Diosa pakhue'da o'ika'. "Huakka'da ijnopoe'y aratbuta ea'ada nama'da ogkika'nok Diosa o'nopoe'po ehue'da o'maea'." Apagba' kenpa' oa'.

20 "Huakka' huanopoe'erien e'nopoi'ka'taj Diosanayo o'nopoe. Kenomey nama'da

on'nopojika'nig Diosa o'nopoe." Kendakon Apagba' oa'.

²¹ Konigepo, "Oro'en huamanmadika'erinayo 'urua'da monmadikika'ne," ken konig batia'pakhue' yanika'. Diosanayo opudtaj aya'da bo'yokdeme'ne.

²² Kan'manmadikike'po opudtaj Diosa Pablo Apolosere Pedrotaere bo'yokuyne. Huadari bo'yokuyne. E'noe' kenpa'ti e'buey bo'yokuyne. Oyda kenpa'ti nogok mo'noeonhuahuika'apone. Kenda aya'da o'puden mo'taene.

²³ Opud Cristoen mo'ene kenpa'ti Cristo Diosen o'e.

4

Cristoen huata'moneria konig ogkika'.

¹ Apolos doere Cristoen huanaba' o'epo Jesu-cristoen buttida hua'a daka' kan'manmadike'po Diosa mo'nopoea'uayne kenpa'ti mo'ta'mona'uayne. Ken konigda opuda oro'taj mokie'ne.

² Huanaba'a huairien o'tamatopopo daka'da tamatoedik o'nika'po kenpa'ti ke'nen huairitaj daka'da kan'nigpeeonhuahuike'.

³ Pablo huadakda huanaba' Diosen o'kika' do'taj opudomey mo'nopoetpi'. Pablo sue'da huadak huanaba' o'kika' mo'nopoetpi'. Kenda mepu'kehue'dik ijje. Kenda ijkika'uy huadakpi' dakhue'pi' do kenpa'ti huata'da tome'pukhue'dik ijje.

⁴ Opudomeyere dakhue' huamanmadika'eri huanaba' ehue' ijika'uy donayo ijnopoy. Konigepo Diostaj huadakda ijje ahue'dik ijje. Diosayo'da kenda huaa'dik me'ene.

5 Kurudya' Cristo tiakhued ee'ted. "Cristoen huanaba' huadak o'ka' dakhuea' o'ka'," ahue' yanika'. Cristo e'tiakte katepi' huanaba' huanopoya'da o'nopoika'nig kenpa'ti katepi' o'kika'nig konig iregireg o'kika'nig kenda Cristoa o'batiahuay'ea'apo. Aya' Cristoa kenda o'manopoea'apo. Huabokerek 'urua'da e'kika'nayo, "Huadakda i'kikame'ne." Cristoa o'mana'apo.

6 Kenda huaboa'da o'nona'dene, egomey, kenda opudtehuapa' on'nigbatia'pakne. Konig Apolos doere Apagba' o'kika'nig opudtaj o'nonmadika'ne. Apagba'tayo'da nigpeika'dik mo'ene. Diosen huamanmadika'eri noga "Huadakda o'e. Kentaj ijpaki. Noga huamanmadika'eri dakhue'da o'e." Ken konig ahue' yanika'. Aya'tada konigti yan'apakika'.

7 "Oro'nayo huadakda o'ey. Nogomey sue'da huadak o'ne." Kenpa' nopoehue'dik mo'ene. Aya'da mo'matoika'nig kenpa'ti aya'da mo'nopoika'nig Diosa mo'bayokuyne. Konigepo do'huada aya'da ijbae'ika'uy nopoehue' yanika'.

8 Huakka'da Diostaj oknopoikay. Aya'da katepi' o'paknig o'matoey. Opud oy mo'nopoenig'a. Oro' huairi o'ey, Pablo Sósteneseretaj pakhue' o'ey opuda mo'nopoenig'a. Opudomey huairi ka'ne' ijjeretpaki. Opud huairi ee'nayo oro' opudere huairi yahue'dik o'eapet.

9 Jesucristoen huadak hua'a kan'manbatia'pake'po oro'taj Diosa mo'ta'mona'uyne. Diosa o'paknok oro' huairi ehue' o'ey. Huanaba'onig o'ey. Kenda aya'ada

bo'tiahuayika'nig bueydik o'ne. Aratbuta on'batia'pakika'.

¹⁰ Cristoen o'kika'nok huasegda o'nepo ogkika' aratbuta oro'taj mo'tinopoepo. Oro'nayo Jesucristotaj daka' oknopoikay huata'da mo'tinopoika'ne. Oro'nayo teyhue'da o'ey. Opudnayo teyda mo'ene. Nopoehue'da o'ne. Oro'taj aratbuta mo'tinopoika'nok opudomey huadakda o'ne aratbuta mo'tinopoike'po.

¹¹ A'nenda oydakon aypota' o'ikay kenpa'ti maymaya' o'ikay. Kenpa'ti yudtata' pai'da o'ikay. Aratbuta oro'taj dakhuea'da mogkika'ne. Oro' konig nogyon nogyon o'hua'udhuahuikay. Oro'en jak sigpi' ehue'da o'ika'.

¹² Aypotehuapa' yudtatehuapa' huakka'da o'baa'ika'po o'arogikay. Aratbuta oro'taj e'tidi'ke'tada oro'nayo kenomeytaj huadakda hua'a o'baa'tokikay. Kenoka' oro'taj dakhuea' egka'te bahuadiayahue' o'ikay.

¹³ Dakhuea'da oro'taj en'huaa'tada oroa kenomeytaj huadakda hua'a o'maboroayikay. A'nenda oydakon oro' konig tajpo o'enok, oro' konig pakhue' o'nika'nig o'enok oro'taj pakhue' mo'epo mo'enne.

¹⁴ Kan'bire'po opudtaj nigmadoyahue' o'nene. Opud konig do'hued huasi'po mo'enok daka'da on'boroaypo on'nigmadoya'ne.

¹⁵ Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika'eria huakka'da e'toe'pi' huaknopoe'eri nogtida huaoj mo'toene. Do'taj mo'toene. Konig opuden huaoj ijje. Jesucristo Diosen huamanoeanhuahuika'eri o'e opudtaj o'nonbatia'pakika'uynok opud moknopoe'uyne.

16 Konig do 'urua'da ijkika'nig konigti yag'kika'. Kenda huakka'da ijpakpo o'nona'ne.

17 Konigepo opudtaj Timoteotaj on'nigta'moname'ne. Timoteo Jesucristotaj huaknopoe'eri o'epo konig do'hued huasi'po huadi'nanada o'e. Ke'na Diostaj daka' o'nigpeika'. Konig Jesucristotaj ijnigpeika'nig kenda monbatia'pakapone. Nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo Jesustaj huaknopoe'eritaj ijmanmadikika'uynig kenda Timoteoa monbatia'pakapone.

18 Pablo ome'pukpo oro'te tiakhue' ya'eapet sue'ada do huadakda ijje y huanopoe'eria e'nopoe'tada,

19 a'ti opudte ijtiakapoy ijnopoe y Diosa e'paknayo. Kenoka' do e'tiakte huadakda ijje huaa'eri menpa' huadak ka'dik o'neapo ijnopoeapoy. Oy kenda ondapakika'nig buttida o'e ijnopoapoy.

20 Dios Huairitaj e'nigpeika' huakka'dik huapa ehue' o'e Dios Huairitaj e'nigpeika'te Diosa oro'taj mo'nopo'toepo Diosen e'ka' montihuapokika'ne.

21 ¿Kateataj bo'pak opud? A'ti do e'tiakte opudtaj dakhuea'da e'magkapi' di' e'maepi' daka'da e'matoe'pi'. ¿Kateataj bo'pak?

5

Huaknopoe'eri e'eada dakhuea' o'ka'nok yan'maoroka'. Pabloa o'mana'uyate.

1 Opudomeyere nogtida huaknopoe'eria ke'nen huaoen huatoe'taj oktoe, o'tipeey. Kenda

dakhuea'nanada o'e. Ken konig Cristotaj oknopoehue' huae'eritipi' kahue' o'nika'.

² Oro'omey huadakda o'ey. ¿Mena'po kenpa' opud huata'da mo'tinopoika'? Ke'na dakhuea'da o'kika'po suhue'nanada e'dik mo'ika'ne. Opud e'kupopakya' maoroka'dik yanika'.

³ Do'hued huaso' opudere ehue' ee'pi' do'hued nokiregnayo opudere o'ika'. Ken huabokerek dakhuea'da o'kika' ijhuaa'dey.

⁴ Huairi Jesucristo o'paknok yan'kupopak. Do'hued nokireg opudere mo'eapone. Kenpa'ti Jesús Huairia opudtaj bo'tihuapokapone. Diosen ka'dik mo'eapone.

⁵ Ken dakhue' huabokerek ke'nen huaso'taj castiga kagke'po toto'taj yan'yokti'. Nogok Jesús Huairi e'tiakte ke'nen nokireg onte'ti Diosere ka'noanhuahuike'po toto'taj yan'yokti'.

⁶ Dakhuea' huaka'eritaj, "Dakhuea' i'kika'ne. Kenpa'da yaorokti'." Onahued mo'ene. "Huadakda o'kikay." Opuda nama'da boa'ika'ne. Nogtiada opudya' dakhuea' e'kika'nayo kenpa'ti kentaj orokahue' ee'nayo a'ti aya'adakon dakhuea'da bo'kika'apone.

⁷ Opud dakhuea' kahue' mo'eapetpi' kenpa'ti huadak bo'kika'apetpi' kenpa'ti Cristotaj daka' mo'nigpeika'apetpi' ken huabokerek dakhuea' e'ka'taj yanenti'. 'Urunopo'da ka'nike'po Cristo cruzte oro'taj mo'nigbuey'uyate.

⁸ Konigepo huadaknopo'da mo'toika'po kenpa'ti buttidayo' mo'nopoika'po nogiti Cristotaj yanoknopoika' nogiti Cristotaj yan'nigpeika' kenpa'ti nogomeytaj bahuadiayahue' yanika', kenpa'ti nogomeytaj batuktukhue' yanika'.

9 Huabokerek toepakhued e'eada ettone'taj en'bakde'ika'nayo dakhue'nanada o'e. Kenomeyere ikahue'dik mo'ene. Kenda a'nenda o'nigmadoya'uyate.

10 Oknopoehue' huae'eria nogtaj nogtaj on'bakde'ika', kenpa'ti noga e'eretmatoeada nogiti nogiti huakka'da on'pakika', kenpa'ti noga on'berika', kenpa'ti noga e'ketka' diostaj on'deretpakika'. Kenomeyere ikahue'dik yanika' opudtaj onahue' o'nuyne. Kenomeytaj kenpa'da bakhuahue'dik mo'ene.

11 Aratbut Cristotaj huaknopoe'eri huama'buy ijje ea'ada nogta nogta ettone'taj on'bakde'ikapi', e'matoeada nogda nogda on'eretpakikapi', e'ketka' diostaj on'pakikapi', nogeria on'tierikikapi', borrachoa' o'ikapi', huabere'eri o'nepi', Kenomeyere ikahue' yanika'. Kemomeyere bapehue' yanika'. Kenda e'mana'ta' ijpaki.

12-13 Oknopoehue' huae'eritaj dakhuea'da bo'ka'ne. Manahue'dik ijikay. Diosayo'da kenda mana'dik o'e. Opudomey huaknopoe'eri bo'kupopakika'ne. Be'api dakhuea' e'kika'nayo opudada maoroka'dik mo'ika'ne. Konigepo ke'na huaknopoe'eri ke'nen huaoen huatoe'taj oktoika', kentaj yanen'.

6

Oknopoehue' huae'eri huairite huama'buytaj batohuahue' yanika'.

1 Menokapi' o'nen huama'buy huaknopoe'eri opudtaj dakhuea' o'ka' mo'nopoepo gobierno huairitaj mo'batohua'ika'nig'a. Gobierno huairi

Cristotaj oknopoehue' huae'eri o'e. ¿Mena'po Cristotaj huaknopoe'eried huairite batohuahue' mo'ika'? Huadakpi' dakhuea'pi' o'ka' opuden huairia ona'dik mo'ene.

² Nogok kene'huaya' huame'noete aya' aratbut katepi' ogkadhuahuika'uyate Jesús en huaknopoe'eria on'mapeedepo, "Dakhuea' on'magkadhuahuika'uyate." On'bahuaa'apo. Kenda mo'nopoene. Opudere huaknopoe'eri huama'buya sue'da nama'da dakhuea' eka'nayo opuden huairianayo manoeyika'dik mo'ene.

³ Diosen huata'moneria nama'da egka'nayo nama'da ogka' oro'a bahuaa'dik o'eapone. Kenda mo'nopoē. Konigepo oro'en huaknopoe'eritaj daka' o'peepo dakhuea' o'ka' huaa'dik o'eapone. Yan'manoeynoeypo yan'bakkahuea'.

⁴ Huama'buy nog huama'buytaj dakhuea' eka'nayo oknopoehue' huae'eri huairite batohuahue' yanika'.

⁵ Kenda mona'nig opud bira'dik mo'ene. Opudere nogtida huaknopoe'eriapi' nog huaknopoe'eritaj dakhuea'da egka'nayo opudere nogtida huama'buy huadakda huanopoe'eria menpa'ya'e. Ke'na manoeynoeyika'dik o'e.

⁶ Huama'buya dakhuea' egka'nayo oknopoehue' huae'eri huairite kan'manoeyepo batohuahue' yanika'.

⁷ Kenoka' nog huaknopoe'eria opudtaj dakhuea'da mogka'nok kan'manoeyepo oknopoehue' huae'eri huairite mo'batohua'ika'ne. Kenpa' bo'kika'po dakhue'nanada bo'kika'ne. Nog huaknopoe'eria ontaj dakhuea' egka'te sohuata'da ika'dik i'et

kenda huadakda o'e. Nog huaknopoe'eri ontaj ekbere'nayo kenpa'da kake' nopoetdik i'et kenda huadakda o'e.

⁸ Opud huaknopoe'eria nog huaknopoe'eri huama'buytaj huayahuaya dakhuea'da bo'kika'ne. Kenpa'ti mo'berika'ne. Dakhuea'da bo'kika'ne.

⁹⁻¹⁰ Nama'da huaa'eritaj manpeehue' yanika'. Nogok aya'ada Diostaj nigpeika'dik o'neapo. Dakhuea' huaka'eri Diosere ikahue' o'neapo. Kenpa'ti huatoeere ehue'ada nogtaj nogtaj ettone'taj huabakdejeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti e'ketka' Diosta' huaeretpakeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nogen huatoe'taj huabakdejeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti huabotbokereka' huabakdejeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti huabereeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nogen en'tamae' huaeretpakeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti borrachoa' huakika'eri. Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti huamahuia'eri Diosere ikahue'dikda o'neapo Kenpa'ti nama'da ia'po huabakbere'eri Diosere ikahue'dikda o'neapo.

¹¹ Nogte huakka'mona opud kenpa' bo'kika'uynig'a Diosa bokkahuea'uayne kenpa'ti Diosa mo'nopo'toenok Diosenyo'da bo'kika'ne. Jesús Huairi o'paknok Diosen Nokirega o'paknok "huadakda mo'ene," Diosa mona'uayne.

Oro'en huaso' Diosen o'e.

¹² "Katepi' e'ka'ta' ijpakpo ka'dik ijje." Aratbuta on'batia'pakika'. Katepi' kahue' yanika' Diosa manahue' ee'nayo kenda ka'dik ee'pi' kenda

kika'dik e'eada tihuapokhue'dik mo'ika'ne. Katepi' oro'omey kika'dik e'eada batikhue'dik o'eapetpi' o'nopoepo kenda kikhue' mo'nika'.

¹³ Huaaypotehuapa Diosa aypo mo'nigka'uyate. Aypotehuapa' Diosa huaaypo bo'ka'uyate. Nogok aypo ehue' o'eapo kenpa'ti huaaypo ehue'da o'eapone Diosa kenpa' oa'nok. Nogen huatoe'taj kan'bakde'ike'po Diosa oro'en huaso' kahue' o'uyate. Cristotaj huadakdayo' kagkike'po Diosa oro'en huaso' o'kuyate. Kenpa'ti Cristoa daka' mogkika'ne.

¹⁴ Diosa Jesús Huairitaj huakudaka'da ee'tada o'noyhuada'uyatenig konigti kubarakya' Diosa teyda o'epo mo'noyhuada'apone oro'taj.

¹⁵ Oro'en huaso' Cristoen o'taene. Do Cristoenso' ijjepo huabakdejeritaj sigpi' bakdejhue'dikda ijikay.

¹⁶ Huabokerek huabakdejeritaj e'bakdejnayo botta' e'eada konig nogtida o'ne. Kenda opud mo'nopoetpi'. "Botta' e'bakdeada konig nogtida o'ne." Apagba'a kenpa' oa'.

¹⁷ Aya'da huaknopoe'eri Cristotaj o'noknopoepo Cristoere konig nogtida huaso' o'ne. Konig Cristo o'pakika'nig kenomey konigti on'pakika'.

¹⁸ Nogen huatoea' e'bakdejta' e'paknayo yan'makmonikati'. Kenpa'ti nogen huatoe'taj on e'bakdejta' e'paknayo kae' yan'nopoepo yan'monikati'. Nog ettone'taj huatino e'matje'nayo o'nen huaso'tada dakhuea'da i'ka'ne. Nogda katepi' dakhuea' eka'nayo o'nen huaso'taj dakhue' ogkahue' i'ene.

¹⁹ Oro'en huaso' Diosen jak o'ene. Oro'omeytaj Diosa ke'nen Nokireg bo'yokuyne. Oro'en

huaso'yo o'ika'. Oro'en huaso' Diosen o'tae.

²⁰ Huakka'teda ee'tada Diosa mo'nigbae'uyne. Diosa oro'taj a'nigbaeya'po Jesustaj mo'nigbueya'uyate. Konigepo oro'en huaso' 'urua'da mogkika'nok aratbut oro'omeytaj bo'tiahuaypo, Dios huadaknanada o'e. On'huaa'ika'apo.

7

E'toepaktaj Pabloa o'manmadika'uyate.

¹⁻² E'toepak menpa' huadak ya'e do'taj on'nigmadoya'uyate. Kenda e'nopoe'ta' bo'pakpo on'nigmadoya'uyate. Huabokerek toepakhue' ee' huadakda o'enig'a nogta' nogta' e'eretpaknayo kan'toepakike'. Kenpa'ti ettone' konigti huatoeyo'da toe'dik o'ne.

³ Ettone' e'bakdejta' e'paknayo huatoeereda bakdejdik o'e. Konigti huabokerek e'bakdejta' e'paknayo huatoeereda bakdejdik o'e.

⁴ Huabokerek e'toepakde' huatoeen huaso' on'taika'. Kenpa'ti ettone'a huatoeen huaso' on'toika'.

⁵ Huatoe e'paktada "Bakdeahue' ijje," ahue' yanikati'. Kenoka' onpapayo' bo'pakpo sue'da huame'noe bakdejhue' ya'nunhuati'. A'tiona'pakya'po sue'da huame'noe bakdejhue' ya'nunhuati'. Ken ona'ti huatoeere yan'huedikati'. Idada onte'ti huatoeere e'huednayo konig huanopoadana nama'da o'paknok kenpa'ti kenda toto' o'paknok kahue' mo'eapone.

⁶ "Yan'toepak." Manahue' ijje. E'toepakta' e'paknayo toepakdik mo'ene.

7 Do huatoe toehue' ijjej. Do ijjenig konig aya'ada ee'nayo kenda do e'paktada nogte kan'toepake'po Diosa o'batihuapokika' kenpa'ti nogte toehue' ka'ne'po Diosa o'batihuapokika'.

8 Konig do opud toepakhue' e'ika'nayo huadakda o'e. Opud toepakhued huae'eritaj kenpa'ti ayhuataj o'nona'ne.

9 Huakka'da huatino e'matije'ta' e'paknayo kenpa'ti bakdejdikda mo'epo, yan'toepakti'. E'toepaknayo huadakda o'e. Huatoe toehue' e'eada e'bakdejta' e'eretpakika'nayo dakhue'da o'e.

10 Huatoe'taj enhue' yanika'. Ettone' e'toepakde'taj ijmanay. Kenda Jesús Huairia huakkuruda o'mana'uyate.

11 Ettone'a huatoe'taj e'ennayo nogdakon toepakhue' ka'nike'. Onte'ti huatoe'taj kan'noeyike'. Konigti huabokereka huatoe'taj kenpa'ti enhue'dik ka'nike'.

12 Huabokerek huaknopoe'eri o'epo ke'nen huatoe oknopoehue' huae'eri e'eada ke'nen huatoe'taj e'enta' pakhue' o'nika'nok huabokereka huatoe'taj enhue' yanika'.

13 Kenpa'ti ettone' huaknopoe'eri o'epo huatoe oknopoehue' huae'eri e'eada huatoe'taj e'enta' pakhue' o'enok ettone'a huatoe'taj enhue' yanika'.

14 Cristotaj oknopoehue' huae'eri huatoe e'tae'pi' enhue' e'nika'nayo ettone' huaknopoe'erien huatoe Diostaj 'uruda e'dik o'nika'apo. Kenpa'ti huabokerek huaknopoe'erien huatoe Diostaj 'uruda e'dik o'nika'apo. Huatoe'taj e'ennayo huasi'po konig oknopoehue' huae'eriensi'ponig ya'neapet.

Dakhue'da ya'neapet. Huatōe enhue' ee'nayo huasi'po huadakda o'nika'apo.

¹⁵ Huabokerektapi' ettone'tapi' huatōe oknopōehue' huae'eria pakhue' o'epo e'enta' e'paknayo ka'nene'. E'ennayo huabokerekapi' ettoneapi' huaknopōe'eria hua'dik o'ne. Oro'taj e'nopo'noeya'ta' o'pakika' Diosa.

¹⁶ Ettone' o'nen huatōe oknopōehue' huae'eritaj enhue' ee'nayo huatōe i'nopo'korea'nok Jesústaj oknopōe'dikpi' o'ne. Kenda nopōe'dik mo'ene. Huabokerek o'nen huatōe oknopōehue' huae'eritaj enhue' ee'nayo huatōe i'nopo'korea'nok oknopōe'dikpi' o'ne. Kenda nopōe'dik mo'ene. Kenda Cristoa onahue' mo'uyinig'a do'huada ijnopōepo o'nona'ne.

¹⁷ Konig Diosa mona'uayne, konig Diosa o'pakika'nig yag'kika'. Kenpa'ti nopo'koreahued mo'epo mo'ika'nig konigti yanikati'.

¹⁸ Cristotaj yanopo'korea' kenpa'ti yanoknopōe' Diosa ena'te kenoka' huabokerekensi'dak ektegnayo kenpa'da yanikati'. Cristotaj yan'nopo'korea' kenpa'ti yanoknopōe' Diosa ena'te kenoka' huabokerekensi'dak okteghue' ee'nayo kenpa'da yanikati'.

¹⁹ Huabokerekensi'dak ektegde' ee'nayo Diostaj huadakda o'e. Kenpa'ti huabokerekensi'dak okteghue' ee'pi' konigti Diostaj huadakda o'e. Oro'omeya Diostaj 'urua'da e'nigpeika'ta' bo'erttipakne Diosa.

²⁰ Yan'nopo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa mona'uayne. Kenoka' konig bo'kika'uynig konigti yag'kikati'.

²¹ Yan'nopo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa

mona'uyne. Kenoka' on nogen huanaba' ee'nayo huanaba' ee'pi' mepu'kehue' yanikati'. "Kenpa'da yahuati'." O'nen huairia ena'nayo yahuati'.

²² Yan'nopo'korea' Cristotaj yanoknopoe' Diosa mona'uyne. Kenoka' opud nogen huanaba' ee'pi' oyda Diosention 'uruda kika'dik mo'ika'apone. Kenoka' yan'nopo'korea' Cristotaj yanoknopoe' Diosa mona'uyne nogen huanaba' ehue' ee'nayo opud konig Cristoen huanaba'onig katepi' Diosa o'pakika'nig yag'kikati'.

²³ Oro'taj a'manopo'yareaya'po huakka'teda ee'tada bo'yokuyate. Diosa Cristotaj cruzte mo'nigbueya'uyate. Konigepo konig oknopoe'hue' huae'eria nama'da on'nopo'ika'nig konigti nopo'ikahue' yanika' kenpa'ti konig oknopoe'hue' huae'eria ogkika'nig kikahue' yanika'.

²⁴ Yan'nopo'korea' Cristotaj yanoknopoe' Diosa mona'uyne. Kenoka' ken konig mo'ika'uyunig huanaba'pi' konigti yanika'. Jesusa kenpa' onahue' mo'uyunig'a do'huada o'nona'ne egomey pogomey.

²⁵ Ettone' toepakhued huae'eria kate ka'dik ya'ne. Cristoa do'taj onahue' me'uyunig'a doada ijnopoe'po o'nona'ne. Diosa do'taj me'tinepahui'uyunok konigepo opuda do'taj men'pee'.

²⁶ Oyda oknopoe'hue' huae'eria oro'omeytaj dakhuea'da mogkika'nok opudomey huaknopoe'eri oyda konig mo'ika'nig konigda yanika'.

²⁷ Ettone' huatoe e'toe'nayo enhue' yanika'. Huatoe toehue' e'ika'nayo ettone' a'toepakya'po 'ukhue' yanika'.

²⁸ E'toepaknayo Diostaj dakhuea' kahue' mo'e.

Mune'yo e'toepaknayo Diostaj dakhuea' kahue' o'enig'a mo'toepakdepo oyda pai'da nopoe'dik mo'etpi' ijnopoe'y.

²⁹ Idamon Cristo o'tiakaponok tiona'pakonhuahua'dik yanika' kenpa'ti huayahuaya batihuapokika'dik yanikati'. E'toepakde' konig toepakhued huae'erionig yan'noikati'.

³⁰ Kenpa'ti on suhue'nada i'epo pai'da ee'nayo ida yabatikpo Diosen yakati' kenpa'ti fiesta ogka'po en'durugpaknayo konig kenomeyere durugpakhue' ee'pi' daka' Diosen yag'kikati'. Kenpa'ti opudomey huakupete e'baikapi' konig toehue' huae'erionig ee'pi' Diosention daka' yag'kikati'.

³¹ Indariyo mo'ika'po bo'kika'po katetapi' eretpakhue' ya'nepo daka' yag'kika'. Katetapi' indariyo diga' durugpakhue' yanika'. Ken konig ijpakpo o'nona'ne, egomey.

³² Katetapi' mepu'kehue' ya'nepo Diosen yag'kikati'. Kenda ijpaki. Huabokerek toepakhued o'epo Diostaj huakka' pakdik o'ika'. Kenpa'ti Diostaj e'durugpaka'ta' o'pak.

³³ Huabokerek e'toepakde' katetapi' mepuke'dik o'nika'. Kenpa'ti huatoe'taj tihuapokika'dik o'nika'apo.

³⁴ Mune'yo toehue' o'nepo Diosenyo'da e'kata' pakdik o'nika'. Ke'nen huaso' kenpa'ti ke'nennopo' urunanada o'nepo kenpa'da Diostaj e'nigpeika'ta' on'pak. Ettone' e'toepakde' nogta' nogta' o'pak. Jakta' manhuada'dik ijje'y on'nopoika'. Kenpa'ti huatoe'ta' durugpaka'dik o'ika'.

35 Opudtehuapa' kenda 'uruda o'nona'ne. Toepakhue'dikda mo'ene. Nogda nogda kahue'dik mo'ene, onahue' o'nene. Huadak e'ka' kenpa'ti butukda e'ka' kenpa'ti kenda Dios o'pakika'nig yag'kikati'. Yan'eretpakpo Diosen yag'kikati'.

36 Huabokereken huayobu toepakhuedaded o'tone'paknok toepakdik o'ede apag on'tanopoenok kan'toepakike'. Kenda dakhuea' e'ka' ehue' o'e.

37 Nogen huayobu toepakhued e'taeted toepakhue'dik o'e huaoa daka' oknopoenok toepakhue'dik o'ne. Kenda huadak o'e.

38 Konigepo huaoa ke'nen huayobu e'toepaka'nayo sue'da huadak o'ka'. Toepakahue' ee'nayo huadakda ogka'.

39 Ettone'en huatoe e'noe'nayo monhue'dik o'enig'a huatoe ekbueynayo nogtaj be'erepi' o'pakpo Cristotaj huaknopoe'eritation toepakdik o'ne.

40 Ona'ti e'toepaknayo sue'da durugmon o'nika'apo. Toepakhue' ee'nayo durugnada o'nika'apo. Ken buttida ijnopoy. Kenda Diosen Nokirega me'nopoea'ne.

8

E'ketka' diostaj huaen e'yokika' o'timadoya'uyate.

1 E'ketka' diostaj huaen e'yokde' menpa' bape'dik o'ika'apo oy ijtimadoya'apoy. Kenda huakka'da mo'nopoika'po huadakda ijje'y huadakda nopoika'dik mo'ene. Nogomeytaj oro'

di' e'maika'nayo huadakda o'epo nogiti nogiti Diostaj oknopoika'apone.

² Aratbut be'api' huakka'da ijnopoey e'nopo'e'nayo konig daka' nopoehued e'eadada sue'da on'nopo'enig'a

³ oro'omey Diostaj di' ee'nayo do'huedsi'po o'nea' Diosa mo'tinopoika'ne.

⁴ ¿Aypo e'ketka' diostaj e'yokde'taj menpa' oro' bape'dik o'e? Kenda on'nopo'e'adene. E'ketka' dios noehue' o'ne. Oro'omey o'nopo'ene. Kenpa'ti nogtida Dios o'e.

⁵ Kurudyo kenpa'ti huadariyo nogda nogda dios o'nepo dios o'dikka' aratbuta. Huakka' dios kenpa'ti huakka' huairi ee'tada

⁶ nogtida Apag Dios oro'nayo o'to'ene. Apag Diosa aya'nada o'ka'uyate. Kenpa'ti kentayo'da o'nignoika'ne. Kenpa'ti nogtida Jesucristo Huairi o'e. Ke'na katetapi' aya'tada o'matoika'. Kenpa'ti oro'omeytaj mo'toika'ne.

⁷ Aya'ada kenda nopoehue' o'ne. Nogte a'nenda e'ketka' diostaj on'pakika'po huaen e'ketka' diostaj e'yokada o'nada on'bapika'. Cristoen huaknopoe'eri e'eadada kenda huaen on'bape'po nama'da ijkay on'nopoika'.

⁸ Huaen e'bape'nayo nogiti Diostaj huadak ikahue' o'eapone. Huaen bapehue' ee'pi' nogiti Diostaj huadak ikahue' o'eapone. Huaen e'pe'pi' pehue' ee'pi' Diosa oro'taj konigti di' mo'ika'ne.

⁹ Ken huaen bape'dik e'eadada huama'buy teyda Diostaj oknopoehue' o'nepo on kenda huaen e'pe'te on'tiahuaypo ke'nakon e'bape'nayo dakhuea' ijkay yan'nopo'e'apet.

10 Huaen e'ketka' diostaj e'yokde'taj bape'dik o'e o'napi' i'nopoepo e'ketka' diosen jakyo e'bape'nayo huama'buy teyda oknopoehue' o'epo ken huaen bapehue'dik o'e o'nopoenig'a on'taj be'tiahuaypo ke'nakon ya'bapeapetpi'. Nama'da ijkay e'nopo'e'ada o'bape'. Ken dakhue'da o'e.

11 Huaen e'ketka' diostaj e'yokde' bape'dik o'e i'nopoepo on e'pe'nayo huama'buy teyda oknopoehue' o'epo on'taj be'tiahuaypo e'pe'nayo nama'da ijkay e'nopo'ada oknopoebatikpo kenpa'da bueydik o'eapo. Kentabeta' Cristo o'nigbuey'uynig'a.

12 Kenda bo'pakpo huaen mo'bape'nok huama'buy teyda oknopoehue' o'nepo opudtaj bo'tiahuaypo nama'da ijkay o'nopoepo e'pe'nayo opud kenda nama'da mo'nigka'nok Cristotaj dakhuea'da bo'kika'ne.

13 Huama'buytaj dakhuea' e'manigka'ta' pakhue' ijje'y. Ken huaen do e'pe'nayo do'hued huama'buykon be'tiahuaypo konig pehue'dik ijje'y e'nopoika'ada ya'bapeapetpi' kenda ijtinopoepo ke'na dakhuea' kahue' ka'ne'po ken huaen bapehue'da ijika'apoy.

9

*Jesucristoen huadak hua'a huaman-
madika'eritaj Diosa o'mata'mona'uyate.
Huamanmadika'eria nogda nogda kika'dik o'nika'.*

1 Jesucristoen huadak hua'a kamanmadike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Jesús en huata'moneri ijje'po nogda nogda kika'dik ijje'y. Jesús Huairitaj ijtiahuay'uy. Jesucristoen huadak

hua'a opudtaj o'nonmadika'uynok Diostaj opud mo'nopo'korea'uyne kenpa'ti Diosen bo'kika'ne.

² Do Jesucristoen huata'moneri o'e nogte aratbut oknop_oehue' me'nene. Do Jesucristoen huata'moneri o'e opudnayo mo'nopo_ene. Do Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte opud Jesús Huairitaj moknop_oe'uyate.

³ Nogda nogda Pabloa kikhue'dik o'ika'. Sue'ada on'huaa'ika'ne. Kenomeytaj ijbaa'toki.

⁴ Aypo hue'eyere aratbuta e'yokpi' ba'pokika'dik ijjej.

⁵ Aya'ada Jesucristoen huata'moneria huato_e on'tohua'ika'. Kenpa'ti konig Jesús Huairien huama'buy kenpa'ti konig Pedro huaknop_oe'eri huato_e on'tohua'ika' dokon e'paknayo huaknop_oe'eri huato_e tohua'ika'dik ijjej. Nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo e'hua'te Jesucristoen huadak hua'a a'manmadikaya'po huato_e tohua'ika'dik ijjej.

⁶ Jesucristoen huadak hua'a a'manbatia'pakikaya'po Bernabé doereyo'da e'baa' batikhue'dik o'ne. Kenpa' nama'da mo'nopo_etpi'.

⁷ Sorotataj ta'ba kahue'dik o'nika'. Nog aratbutanayo ta'ba eka'nayo ta'bayo aypo bape'dik o'nika'. Oveja huamat_oe'eria oveja on'hue mai'dik o'nika'.

⁸ Konig aratbutada on'batia'pakika' kenpa'ti ogkika'nig kenda onahue' ijjej. Moisésenba' konigti oa':

⁹ "Vaca 'uhua huakidtaj o'tiogkubere'epo e'tikaa'te ojpatidokahue'dik kaike'. Vaca

sue'pi' bape'dik kaike'." Moisésa Apagba'te o'mana'uyate. Diosa vacata' o'mepu'kenig'a

¹⁰ oro'ta'kon o'mepu'kika'. Kenda oro'tehuapa' Diosa mo'niga'uyate. Konigepo kenomey on'burupo kenpa'ti o'nogkupaea'po ijbape'deapoy on'nopoika'.

¹¹ Diosen hua'a Jesús en huadak hua'akon opudomeytaj o'manmadika'onhuahua'uynok oro'taj dakhuapa yokdik mo'ene, oro'a huaa'dik o'ey.

¹² Nog huamanmadika'eri dakhuapa beyok a'dik e'nepi' dakhuapa nogiti beyok oro'ataj ona'dik e'eada ahue'dik o'ikay.

"Pablomey huakupeta' on'pakpo Jesucristoen huadak hua'a on'manmadikika'nok oro'omey oknopoehue'dik o'ey." Noga nopoe'dikpi' o'nenok o'baa'ika'po huakupe aypopi' menyok ahue' o'ikay.

¹³ Judío aratbuta aypo Diostaj on'nigbatotiakika'. Diosen jakyo o'nigbatotiakika'. Diosen jakya' huabaa'eria ken aypo on'bape'ika'. Kenomeyen aypo o'e. 'Uhua Diostaj on'nigarakpo Diostaj on'nigmahuigika'. Ken e'mey okta'pe on'bape'ika'. Kenda opud mo'nopoene.

¹⁴ Konigti Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika'eria on'manbatia'pakonhuahuika'nok dakhuapa aypo huakupepi' bae'dik o'nika'. Kenda Jesús Huairia o'mana'uyate.

¹⁵ Huakupete yudtapopi' manmadikahue' ijikay. In beroba'te dakhuapa beyok kenpa'ti nigmadoyahue' o'nika'ne. Katetehue' e'manmadika'ta' huakka' ijpakikay.

¹⁶ Jesucristoen huadak hua'a manmadika'dik

ijjepo ijmanmadika'po "Do huadakda ijkay." Do huata' huaahue' ijikay. Cristotaj manmadikahue' ee'nayo do'tehuapa' dakhue'da e'dik o'e.

17 Do ijpakpo Jesucristoen huadak hua'a e'manmadikika'nayo Diosa dakhuapa bayokdik me'eapone. Diosa mena'uynok Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikikay.

18 Ken Cristoen huadak hua'a ijmanmadikika'po huakupe baehue' ijika'po ijdurug-paki. Cristoen huadak hua'a ijmanmadikika'po dakhuapa bae'dik e'eada baehue' ijikay.

19 Do huanaba' ehue' e'eada konig aya'enda huanaba' iyjahuepo huakka'tada a'manopo'koreaya'po.

20 Judío aratbut Cristotaj a'nopo'koreaya'po kenoka' judío aratbutere ijjepo konig judío ogkika'nig konigti ijkikay. Moisésenba' huanigpeika'eri Cristotaj a'nopo'koreaya'po kenomeyere ijmataika'po Moisésenba'taj nigpeikahue'dik ee'pi' ijnigpeikay.

21 Nog aratbut Moisésenba' toehue' huae'eritaj a'manopo'koreaya'po kenomeyere ijika'po Moisésenba' kahue' o'nika'nig dokon nigpeehue'dikda ijjepo Cristotaj Dioseretaj ijnigpeikay.

22 Diosere onte'ti kan'noeonhuahuike'po a'tihuapokya'po teyda oknopoehue'da huaknopoe'eriere ijika'po kenomeyonigti iyjahuihay. Ken nogte a'manopo'yareaya'po konig aratbut o'nika'nig konigti ijabatayahuikay.

23 Kenpa' ijkika'po aratbut Jesucristotaj kan'pee'po kan'nopo'kore'po Diosere onte'ti

kan'noeonhuahuike'po do kenomeyere onte'ti a'noeonhuahuikaya'po.

²⁴ On'bake'tepo nogda nogda on'bake'tenig'a nogtiada aroghue'da o'epo huakkuruda okyedik o'ne. Opud kenda mo'nopoet. Cristoen e'ka' konig e'bake'te'ikanig o'enok Diosyo kurudyo akyeya'po diga'da Cristoen mogkika'.

²⁵ Bola huaka'eri aroghue' a'ikaya'po daka'da huata' tiokika'dik o'nika'. 'Uru e'ba e'bijkiok gana huaka'eritaj on'bayokika'. Ken e'ba huakiok idada o'ayika'. Oro'nayo konig gana huaka'erionig mo'nepo kurudyo Diosere a'noeonhuahuikaya'po Cristotaj daka' mon'nigpeika'.

²⁶⁻²⁷ Cristoere e'noeonhuahuika'ta' ijjeretpakpo e'ke'tepa' kethue' ijika'po nama'da e'batuktukpa' kikhue' ijika'po konig huanopoa ijpaknig kikhue' ijje'po konig Cristo o'paknig ijkikay. Nogomeytaj e'manmadikikade'te "kurudyo huahue'dik i'ene," nogok Diosa do'taj onahue'dik me'ene.

10

E'ketka' Diosta' pakhue' yanika'. Pabloa o'manmadika'uyate.

¹ In ijmanmadika'apoy yan'nopo'e', egomey, pogomey. Oro'en judío adhuea'pane'omey Diosen e'sihui'taj on'tahua'ika'uyate. E'pog huabed huanopoda aya'ada Diosa kanoktege'po o'manigokparatuyate.

² Ken Moiséstaj kan'nigpeike'po e'sihui'yo kenpa'ti e'pogyo konig bautiza egka'nigti o'noktegyate.

³ Kenpa'ti ken aypo Diosa o'bayokika'uyatenig aya'ada on'bapika'uyate.

⁴ Ken hue'ey Cristoada o'bayokika'uyatenig aya'ada on'mai'ika'uyate. Sipanaya'da hue'ey o'manigorokika'uyate. Cristo konig ken sipananig kenomeyere o'hua'ika'po o'batihua pokika'uyate.

⁵ Kenomeynayo aya'damon Diostaj e'nigpeeta' pakhue' o'nuyatenok Diosa o'bahuadiay'uyate. Konigepo aratbut ehue' e'ika'ya' huakka'nada on'mabuey'uyate.

⁶ Konig kenomey dakhuea' ogkika'uyatenig oro'omey konigti dakhuea' kikhue' ka'nike'po Diosa judío adhuea'pane'taj castiga o'magka'uyate.

⁷ Konigepo e'ketka' diosta' pakhue' yanika'. Kenomeya e'ketka' diospa' ogka'uyate. Ogka'depo "A'bapeya'po kenpa'ti a'mamayya'po on'bahuadpo baile a'eya'po on'boduyate." Apagba'te kenda o'madoya'uyate.

⁸ Kenomey adhuea'pane'a huatoe ehue'tada on'bakde'uyate. Kenme'noe veintitrés mil on'mabuey'uyate. Konig kenomeya dakhuea' ogka'uyate oro'nayo kikhue' mo'nika'.

⁹ Huakka'ada Diostaj on'dikdikuyatenok bihuia o'mabokenok huakka'nada on'mabuey'uyate. Konig kenomey ogka'uyatenig konigti kahue' mo'nika'.

¹⁰ "Dakhuea'da Diosa mogkika'ne." Sue'ada Diostaj on'huaa'nok Diosen huata'moneri huabarakeria kenomeytaj o'barakuyate. Konig kenomeya dakhuea'da ogka'uyatenig kahue' mo'nika'.

¹¹ Oro'en adhuea'pane'taj ken konig Diosa

castiga o'magka'uyate. Kenda Apagba'te oro'tehuapa' mo'nigmadoya'uyate. Oro' o'ba'tiahuaypo in kene'huaya' huame'noete kate 'urua'da nigkika'dik o'eapo nopoe'dik o'ene.

¹² Huadakda Diostaj o'kika'po oknopoikay batikhue'dik o'eapoy. Kenpapi' mo'nopoiket. Keyoj, oknopoebatikdikpi' mo'et daka' yanoknopoika'.

¹³ Toto'a aya'tada me'nigpee'po dakhuea' kagke'po o'madikdikika'. Opudomeytakon konigti mo'dikdikika'. Opudomeytanayo Diosa bo'tihuapokika'nok dakhuea' kahue'dik mo'ika'. Toto'a e'dikdikte Diostaj moknopoepo dakhuea' kahue'dik o'eapoy daka' yan'nopoe'.

¹⁴ Kena'po e'ketka' diostaj eretpakhue' yanika', di'da egomey pogomey.

¹⁵ Opudomey daka' mo'nopoika'po kenda ijjay menpa' buttida ya'et opudada daka' nopoe'dik yane'.

¹⁶ Cristotaj a'batadi'keya'po o'kupopakpo vino o'mai'uyatenig Jesúsen mimi okkahuehue' ee' vino o'mai'ika'apoy Diostaj dakiti ona'po mai'dik o'ika'apoy. Cristo oro'taj mo'nigbuey'uyatenig okkahuehue' o'epo pan e'posakea' o'bape'ikay.

¹⁷ Huakka'nada ee'pi' Cristotaj oknopoika'po nogso'tida o'ene. Konigti ken pan o'bape'po nogso'tida Cristoen huaso' o'ene.

¹⁸ Israel aratbuttaj yan'nopoe'po. Diosen jak huabaa'eria 'uhua e'nigarakde' Diostaj on'yokdepo on'bape'ika'.

¹⁹ E'ketka' dios ehue' o'e. Noehue'da o'enok huaen e'ketka' diostaj eyokde' dakiti ehue' o'e. Kenda ea'ta' ijpaki.

20 Diostaj oknopoehue' huae'eri huaen e'ketka' diostaj on'nokyokpo dakhue' toto'ted on'nokyokika'. Dios kuruderitaj yokhue' o'nika'. Kenda ea'ta' ijpaki. Huaen toto'taj e'yokde' toto'en huaknopoe'eri bapehue' yanika'.

21 Jesús Huairien mimi okkahuehue' ee' vino nogme'noetekon yan'mai'depo toto'en vinokon mayhue'dikda yanika'. Jesús Huairien okkahuehue' ee' aypo yan'bape'depo nogme'noete toto'en aypokon bapehue'dikda yanika'.

22 Toto'taj aypo e'yokde' e'pe'nayo Jesús Huairia ya'diayapet. Konigepo ken aypo bapehue' mo'nika'. Jesús Huairinayo teyda o'enek okmonhue'dikda o'ene.

Cristoen huaknopoe'eri Diostaj huadak kika'dik o'ne kenpa'ti di maika'dik o'ne. Pabloa oa'uyate.

23 Katepi' o'pakpo ka'dik o'ene. Aratbuta e'da'ika'tada nogomeytaj tihuapokhue' ee'nayo kahue' mo'nika'. Katepi' o'paki kika'dik ee'tada nogomey Diostaj nogiti di' e'ika'taj tihuapokhue' ee'nayo kahue' mo'nika'.

24 Oro'tehuapayo'da eretpakhue'ada nogomeytakon huadak mon'nigkika'.

25-26 Huadari ojpai' 'uhua, aya'da aypo Diosa o'ka'uyatenok dakhuea'da ijkay nopoehue'ada aypo jakya' huaen mon'baika'po mon'bape'ika'.

27 Opudtaj "Mon'bape'," nogomey oknopoehue' huae'eria ena'nayo opud e'bape'ta' e'paknayo yan'bapikati'. Aya'da katepi' yan'bapikati'. Huaen bapehue'dikpi' ya'et e'nopo'e'ta' i'pakpo. "Menpa' e'ketka' diostaj eyokde' ya'e," manahue' mo'nika'.

28-29 “In huaen e’ketka’ diostaj e’yokde’ o’e.” Be’api’ eda’nayo bapehue’ yanika’. E’pe’nayo ke’na oa’nig’a nama’da o’bape’ mo’tinopoapet. Nama’da o’ka’ noga e’tinopoepi’ mena’po kenda kahue’dik ijje. Be’api’ do’taj mena’apetpi’.

³⁰ Do aypotaj Diostaj dakiti ea’nayo “Dakhuea’ o’ka’,” huaahue’ menika’.

³¹ Opud e’bape’nayo e’mai’nayo katepi’ boka’po ’urua’da Diosen yag’kika’. Aratbut opudomeytaj bo’tiahuaypo ’urua’da Dios o’e on’batia’pakapo.

³² Daka’da Diosen yag’kikati’. Judío aratbut, nog aratbutda Diosen huabaktie’ea’eria oro’taj bo’tiahuaypo nama’da dakhue’ kahue’ ya’neapetpi’ oknopoebatikhue’ ya’neapetpi’.

³³ Aya’ada Jesucristotaj kan’nopo’kore’po aya’tada e’madurugpakata’ ijpakpo daka’ ijkikay. Do’tehuapa’ e’kika’ta’ pakhue’ ijje’po nogtehuapa’ huadaka’ ijkikay.

11

¹ Konig Jesucristo o’kika’uyate konigti ijkikay. Konig do ijkikay konigti yag’kikati’.

Diosen e’manmadikaya’ ettone’ kate kika’dik o’ne.

² Do’taj okkahuehue’ mo’ika’ kenpa’ti do’hued e’manmadika’ mo’nigpeika’nok huadakda o’ne opudtaj ijtia’pakpo ijmana’ikay.

³ In o’nona’ne yan’nopoenka’. Cristo aya’da huabokereken huairi o’e. Ettone’en huatoe ke’nen huairi o’ne. Ken konigti Dios Cristoen huairi o’e.

⁴ Huaknopoe’eri Diostaj ogkupopakpo on’batadi’kea’po huabokerek o’kumootpo

e'tiona'paknayo Diosen e'manmadika'nayo birae'dik o'ne.

⁵ Kumoothue' ee'nayo ettone' o'tiona'pakpopi' Diosen e'nopo'e' o'manmadika'po kubirae'dik o'e. Konig kuserena'da e'kupi'unig o'e. Dakhue'da e'dik o'e.

⁶ Huaknopoe'eri egkupopakyo ettone' e'kumootta' pakhue' ee'nayo aya'da huakuhuij kag'kupi'e'. Aya'da eg'kupi'ete e'kubira'nayo kumootdik ka'nike'.

⁷ Dios onigda huabokerektaj o'ka'uyate. Huabokerektaj on'tiahuaypo Dios 'uruda o'e, aya'ada aratbut nopoe'dik o'nika'. Konigepo Diostaj ogkupopakpo huabokerek kumoothue'dik o'nika'. Huabokerek 'uruda o'nenok ettone'takon 'uruda aya'ada tiahuaydik o'ne.

⁸ Huakkuru huabokerektaj Diosa o'ka'uyate. Diosa huabokerekenpid ettone'taj o'ka'uyate.

⁹ Huabokerektehuapa' ettone'taj o'ka'uyate Diosa. Ettone'tehuapa' huabokerektanayo kahue' o'uyate Diosa.

¹⁰ Konigepo ettone' kumootdik yanika'. Ogkumootpo huabokerektaj huanigpee'eri o'nika' aya'ada nopoe'dik o'ne. Kenpa'ti Diosen huata'moneria bo'tiahuayika'nok ettone' kumootdik yanika'. Huatoe'taj nigpee'dik yanika'.

¹¹ Huabokerek ettone'ere Jesucristotaj o'noknopopo onpayo' huadakda o'ne. Diostaj huabokerek huadak o'e. Ettone'kon Diostaj huadak o'e. Onpayo' Diosen ogkika'po.

¹² Huabokerekenpid ettone' o'ka'uyate. Kenpa'ti huabokerek ettone'endapoya' on'si'popakika'. Huabokerek ettone'eretaj Diosa

o'ka'uyate.

¹³ Menpa' ettone' kumoothue'ada Diostaj tiona'pakdik ya'ne. Opud Corintoya' huaknopoe'eri nopoika'dik mo'ene.

¹⁴ Huabokerek huabidkuhuijda o'epo bira'dik o'e. Kenda opuda mo'nopoika'ne.

¹⁵ Ettone'nayo huabidkuhuijda huakka' on'pak. Huakuhij konig ettone'en akumoot o'e. Dios kenda bo'yokuyate.

¹⁶ Jesucristoen huaknopoe'eri a'batadi'keaya'po egkupopakyo "Ettone' kumoothue'dik mo'ene," be'api' e'mana'ta' e'paknayo oro' nog huaknopoe'eriere kenda manahue'dik o'ene kan'nopoe'.

Jesús e'buey okkahuehue' ee' aypo a'bapeya'po e'kupopakada dakhuea' ogkika'.

¹⁷ In on'nigmadoya'nig huadakda bo'kika' opudtaj ahue'dik ijje'y. Opud Diostaj bo'kupopakpo dakhuea' bo'kika'ne.

¹⁸ A'batadi'keaya'po bo'kupopakpo onyo' eknopoe'ta' pakhue' mo'ika'ne. Kenda huakkuruda on'tipeeme'ne buttida onda' ijnopoe'y.

¹⁹ Buttida Jesústaj huaknopoe'eritaj akieya'po ondikyo' nopoe'hue'ada mo'epo mo'ika'.

²⁰ Ondikyo' nopoikahue' mo'epo bo'kupopakpo ken aypo mo'bape'po hueretda Jesús e'buey okkahuehue' ee' aypo bapehue' mo'ene.

²¹ Aypo en'batoka'de'te noga huakkuruda huakka' on'bakbape'po. Nogte bapehue' o'nepo aypota' o'nika. Noga huakka'da borrachoa' o'nika'. Dakhuea' bo'kika'.

22 Mena'po kenpa' bo'kika'. Jakbet mo'ene. Huakka' e'kusitoknayo opuden jakya'da bape'dik mayika'dik mo'ene. Kenpa' bo'kika'po Diosen huabaktie'ea'eritaj dakhuea'da mo'manigkika'ne. Kenda opud bo'kika'po pai'da aratbuttaj mo'mabira'ika'ne. Opud e'kupopakte huadakda bo'kika'ne ahue'dik ijjēy.

Jesús e'būey okkahuehue' huaunhuahuika' aypo on'bape'uyate.

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23-24 Kenda Jesúsa menmadika'uyng o'nonmadika'ne: Ken sikyo Jesústaj taka'taj bahuayahued ee'ted Jesús pan huaba'te o'tōepo dakiti, Apag Dios, oa'depo o'posakea'uyate. "In do'hued huas̄o' o'e. Opudtehuapa' Diosa mo'bayokne. Yan'bape'. Kenoka' Diostaj yan'kupopakika'po pan e'posakea' mo'bape'po do'taj okkahuehue' hūe' yag'kikati." Jesúsa o'mana'uyate.

25 On'bape'depo konigti vino huamai'pu' huaba'te o'tōepo, "In vino huamai'pu' konig do'hued mimi ijmanigjoy opuden dakhuea' e'ka' yokkahuea'apoy. Menokapi' yan'mayika'po do'taj okkahuehue' yanikati." Jesúsa o'mana'uyate.

26 Jesús onte'ti tiakhued ee'ted menokapi' in pan mo'bape'ika' kenpa'ti in vino mo'mai'ika' Jesús Huairi mo'nigbuey'uyne opuda mo'manopōēa'ika'ne.

Monig Jesústaj okkahuehue' hūe' aypo bape'dik o'ika'.

27 Huama'buytaj di' ehue'ada kenpa'ti daka' oknopōehue'ada be'api' Jesústaj okkahuehue'

huæ' pan e'pe'nayo Jesús en huaso'taj dakhuea'da o'ka'. Huama'buytaj di' ehue'ada kenpa'ti daka' oknopøehue'ada be'api' Jesús taj okkahuehue' huæ' vino adte nama'da e'mai'nayo Jesús en mimitaj dakhuea'da o'ka'.

28 Bapehuedaded menpa' Diostaj daka' ijnigpeikay huakkuruda yan'nopø'. Diostaj huadakda e'kika'nayo ken pan kan'bapike' ken vino kan'mayike'.

29 Jesús huaso'da mo'nigbuey'uyate okkahuepo be'api' adte nama'da e'pe'nayo kenpa'ti adte nama'da e'mai'nayo Diosa kentaj castiga o'magka'apo.

30 Konigepo opud huakka'da dakhue'da mo'ene, huakka'da teyhue'da mo'ene, kenpa'ti sue'da on'bueydeme'.

31 "Menpa' do huadakda ijkika'," oro'ada daka'da e'nopoika'nayo Dios oro'taj dakhuea' ogkahue'dik mo'eapone.

32 Diosa oro'taj e'nopo'korea'ta' bo'tipakpo sigpi' castiga mogka'ene. Oknopøehue' huæ'eritaj Diosa kenpa'da castiga o'magka'apo. Oro' huaknopø'eritanayo kenpa'da castiga egka'ta' tipakhue' mo'ika'ne.

33 Ken Jesús taj okkahuehue' ee' aypo a'bapeya'po bo'kupopakpo adte pehue' ya'nepo yan'manige'ika', egomey pogomey.

34 Diosa castiga kahue'dik kaepo be'api' huakka' aypotaj ee'nayo o'nen jakya'da yan'bapikati'. Do ijtiakdepo nogda o'nonmadika'apone.

12

Diosen Nokiregā o'manopo'toenok noga noga nogda nogda Diosen kika'dik o'ne Diosen huaknopoe'eria.

¹ Diosen Nokiregā o'manopo'toenok noga noga nogda nogda Diosen kika'dik o'ne Diosen huaknopoe'eria. Kenda e'manopoea'ta' ijpaki, egomey, pogomey.

² A'nenda huaknopoe'eri ehued ee'ted e'ketka' dios apakhue'dikda ee'tada opuda bo'pakika'uy.

³ Diosen Nokiregā o'nopo'toenok "Jesús dakhue'da o'e," be'api' ahue'dikda o'ne. Kenpa'ti Diosen Nokiregā nopo'toehue' o'enok "Jesús Huairi o'e," be'api' ahue'dik o'ne. Kenda e'manopoea'ta' ijpaki.

⁴ Diosa o'pakpo nogda nogda e'kika' Diosen Nokiregyo'da nogtida e'eada bo'tihuapokika'ne.

⁵ Dios Huairitayo'da o'nigpeikapo nogpa' nogpa' e'ka' oro' aratbuttaj o'batihuapokikay.

⁶ Noga nogda nogda Diosen kika'dik ka'nike'po Diosada aya'tada o'batihuapokika'.

⁷ Aya' huaknopoe'eritada a'tihuapokikaya'po nogta'ti nogta'ti aya'tada huaknopoe'eritaj Diosen Nokiregā mo'nopo'toika'po.

⁸ Nogte Diosen Nokiregā o'batihuapoknok 'urua'da e'ka' e'nopoe' manmadika'dik o'nika'. Nogte Diosen Nokiregā o'batihuapoknok Diostaj 'urua'da e'nopoe' on'manbatia'pakika'. Kenpa'ti e'manmadika' Diosa o'batihuapokika'.

⁹ Nogomeytaj Jesústaj huakka' huaknopoe' o'batihuapokika'. Kenpa'ti nogomeytaj konigti

Diosen Nokireg o'batihuapoknok dakhue'taj bayarea'dik o'nika'apo.

¹⁰ Nogomeytaj Diosen Nokirega o'batihuapoknok konig Diosayo'da ka'dik o'ika'nig ka'dik o'nika'apo. Nogomeytaj Diosen Nokirega o'manopoea'nok Diosen manbatia'pakika'dik o'nika'apo. Kenpa'ti nogomeytaj huamakie' Diosa o'tihuapokika'. Buttida huamanmadika'eria e'tiakpi' nama'da huamanmadika'eri e'tiakpi' makie'dik o'nika'apo. Nogomeytaj Diosen Nokirega o'batihuapoknok nogen hua'ate manbatia'pakika'dik o'nika'apo. Kenpa'ti nogomey Diosen Nokirega o'nopoea'nok nogen hua'ate o'manpeedepo opuden hua'ate konigti oa'.

¹¹ Ken koniga' iija'dey nogda nogda ka'dik o'ene Diosen Nokirega o'batihuapokika'nok. Nogtiada Diosen Nokiregayo'da o'batihuapokika'. Diosen Huanokiregada o'pakpo nogda nogda e'ka' nogtaj nogtaj o'batihuapokika'.

Aya' huaknopoe'eri konig nogso'tida o'nika'.

¹² Oro'en huaso'a hua'i huaku huaba' nogda nogda e'toeada nogso'tida o'ene. Konigti Cristoen huaso' huakka' e'ead a konig nogso'tida o'ene. Oro' huaknopoe'eri konig Cristoen nogso'tida o'ene.

¹³ Ken, oro' aya'da nogda nogda aratbutda o'epo judio aratbutpi' griego aratbutpi' huanaba'pi' huanaba' ehue'pi' bautiza egka'de'te Diosen Nokiregayo'da nogtiada mo'nopo'toenok nogtida huaso' o'ene.

¹⁴ Nogtida huaso' nogda nogda o'toe. Huaku o'toe. Hua'i o'toe. Huaba' o'toe.

15 “Huaba’ huaso’en ehue’ ijjej,” hua’iapi’ ea’pi’ aya’enda huaso’ o’e.

16 “Huakpo huaso’en ehue’ ijjej,” huapeokapi’ ea’pi’ aya’enda huaso’en o’e.

17 Aya’da huaso’ huakpoyo’da ee’nayo sigpi’ peehue’dik o’ene. Aya’da huaso’ huapeokyo’da ee’nayo sigpi’ huirikhue’dikda o’ene.

18 Konig Diosa o’pakpo huaso’ o’ka’uyate. Kente akay’ o’nopoepo huakpo huapeok hua’i huaba’ huaku o’ka’uyate.

19 Huaso’ o’epo hua’i huaku nogda nogda to’e’dik o’e.

20 Kenpa’ti nogda nogda ee’pi’ nogtida huaso’ o’e.

21 “Ontaj pakhue’ o’ene,” a’dik e’eada huaba’taj huakpoa ahue’dik, o’e. “Ontaj pakhue’ o’ene,” a’dik e’eada hua’itaj huakua ahue’dik o’e.

22 Ken huaso’en katepi’ sue’da huadak ee’pi’ kentaj huakka’ o’paki.

23 Ken huaso’en katepi’ sue’da ’uruda o’e e’nopoepi’ ’uruda o’otika’ne. Kenpa’ti nog huaso’en katepi’ tihuayahue’dik o’e o’nopoepo daka’da o’otika’ne.

24 Nogta’ huaso’ta’ othue’dik o’ika’ne. Ken konig kika’dik ka’ne’po oro’en huaso’taj nogda nogda Diosa o’ka’uyate. Katepi’ huaso’en dakhue’ ee’pi’ o’nopoepo daka’da to’e’dik o’ene. Ken konig huae’ Diosa o’ka’uyate.

25 Huakpopi’ huaba’pi’ hua’ipi’ Diosa ’urua’da o’ka’uyatenok aya’da nogtiada o’kika’ne. Aya’ huaso’en tihuapokika’dik o’ene.

26 Nogta’tipi’ huakpopi’ hua’ipi’ huaba’pi’ kateta’pi’ dakhue’da ee’nayo aya’da huaso’ pai’da

nopoe'dik o'ē. Nogtiada huaba'a huakpoapi' 'urua'da eka'nayo aya'da huaso' durugda e'dik o'ene.

27 Ken oro'omey Cristoen huaknopoe'eri o'epo Cristoen huaso' o'ene. Nogda nogda huakka'da ee'pi' Cristoen huaso' o'ene.

28 Cristoen huaknopoe'eritaj kan'batihuapokike'po sue'tada Diosa o'baktie'ea'uyate. Huakkuruda Cristoen huamata'moneritaj o'mata'mona'uyate. Botta'taj Diosen e'nopoe' huamanbatia'pakerikon o'baktie'ea'uyate. Bapa'takon huamanmadika'eritaj o'baktie'ea'uyate. Noga konig tiahuyahued o'neunhuahuika'nig huaka'erikon o'baktie'ea'uyate. Noga dakhue' ee' huabayarea'eri o'baktie'ea'uyate. Huatihuapokeri konig yagka' huamana'erikon o'baktie'ea'uyate. Nogen hua'ate huaapakkon o'baktie'ea'uyate.

29 Cristoen huaknopoe'eri huakka'da o'ne. Aya'da Cristoen huaknopoe'eri suigda Cristoen huamata'moneri o'ne. Sue'da Diosen e'nopoe' huamanbatia'pakeri o'ne. Sue'da huamanmadika'eri o'ne. Konig tiahuyahued o'neunhuahuika'nig huaka'eri sue'da o'ne.

30 Dakhue' ee' Diosen huabayarea'eri sue'da o'ne. Nogen hua'ate sue'ada batia'pakdik o'ne. Sue'ada nogen hua'ate on'mapeedepo opuden hua'ate konigti a'dik o'ne.

31 'Urua'da Diosen ogkika'nig yan'pakika'. Kenda huadak ee'pi' nogiti nogiti 'uruda e'kika' on'nigmadoya'ne. Kention aya'ada kika'dik mo'ene.

13

Di' yan'maika'.

¹ Di' e'maika'taj daknanada o'e. Aratbuttaj di' maehue' e'ika'nayo nogda nogda nogen nogen hua'a do 'urua'nanada e'batia'pakika'nayo kenpa'ti konig Diosen huata'monerien hua'anig e'batia'pakika'nayo Diostehuapa' konig tambor e'pobitbitpa' kenpayo'da e'anig e'dik ijjej. Kenpa'ti konig siroenpa e'bitbitte kenpayo'da e'anig e'dik ijjej.

² Do Diosen hua'a e'manbatia'pakpi' aya'da Diosen iregireg e'nopo'e do e'nopo'epi' kenpa'ti aya'da aratbuten e'nopo'e do e'nopo'epi' kenpa'ti do huakka' yoknopo'epo huakupa'taj ta'mona'dik ee'pi' do di' maehue' e'ika'nayo dakhuea'da e'dik ijjej.

³ Aya'da do'hued katepi' ijmato'epo pai'da huae'eritaj i'bayokika'po kenpa'ti Cristotaj do'hued huaso' kan'nigbakpake' do'hua ena'nayo di' maehue' e'eada ken konig ea'nayo do'tehuapa' dakhue'da e'dik o'e.

⁴ Di' e'maika' konig o'e o'nonmadika'apone. Be'tapi' o'maepo ida bahuadiayahue' monika'po. Be'tapi' di' o'maepo matinepahui'ika'dik o'ika'apone. Be'tapi' di' o'maepo dig huahuayahue' mon'maika'. Di' o'maepo huairi ijjej ahue' monika'.

⁵ Di' o'maepo oroayo'da huakka' o'nopo'ika'ne ahue' monika'. Di' e'maeada dakhuea' bahuahue' monika'. Di' e'maeada oro'enda pakhue' monika'. Di' o'maepo diayahue' mo'ika'. Dakhue' e'kuyte di' o'maepo bakkahuehue' ehue' monika'.

6 Noga dakhuea'da eka'nayo di' huamae'eria durugda ehue' o'nika'. Noga buttida e'ika'nayo di' huamae'eria durugda o'nika'.

7 Di' o'maepo nogomeytaj dakhuea'da ogka' e'bahuaa'ta' pakhue' o'epo di' huamae'eria huadak ogka'niga oa' maknopoe'dik o'ene. Kenpa'ti nogomey a'ti huadaka'da ogkaapopi' di' huamae'eri o'maknopoika'ne. Di' o'maepo katepi' dakhue'da ee'pi' kenpa'da di' o'maepo batikhue' monika'.

8 Di' e'maika' kenpa'da o'unhuahuika'apo. Nogok Diosen hua'a manbatia'pakikahue'dikda o'neapo. Nogok nogda nogda aratbuten hua'ate batia'pakhue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nogok huakka' e'nopoe'ta' mepu'kehue'dik o'neapo.

9 Ken oyda suhuigda Diosen o'nopoene. Suhuigda Diosen hua'a o'manbatia'pakika'ne.

10 Jesús e'tiakte Diostaj aya' dakhuapada o'nopoepone. Kenpa'ti konig oy suhuigda o'nopoepo o'kika'nig ona'ti konigti kahue'dikda o'epone.

11 Do huasi'po e'huae'oka' huasi'poa menpinig ijbattia'pakika'uy. Huasi'poa on'nopoika'nig ijnopoika'uy. Huasi'poa on'pakika'nig ijpakika'uy. Huabokerek ijjedepo huasi'poa ijkika'uyning ijbatikuy.

12 Konigti oyda Diosen sue'pi' huadak o'nopoika'ne oro'. Konig huakoktiahuaytone'te sigda huadak o'tiahuayika'nig konig oyda Diosen sue'pi' huadak o'tiahuayika'ne. Nogoknayo Diosen 'urua'da o'tiahuayika'apone. Oyda suigda ijnopoey nogok aya'da ijnopoepoy. Dios

do'taj aya'da meknopoea'aponok aya'da Diosen
ijnopoeapoy.

¹³ Diostaj oknopoeonhuahuika'po. Kenpa'ti
konig Diosa oro'tehuapa' o'kika'aponig
batikhue' oknopounhuahuika'po. Kenpa'ti
batikhue' di' o'maunhuahuika'po. Kenpa'da di'
e'maunhuahuika' huakka' Dios o'pak.

14

*Diosa mo'nopo'toenok nogen hua'ate
tiona'pakdik ee'nayo egkupopakya' kenoka' nogen
hua'ate tiona'pakdik mo'et.*

¹ Di' e'maeta' yaderetpakika'. Diosen
Nokirega mo'nopo'toenok nogda nogda
Diosenyo'da kika'dik e'huae' yan'pak. Diosen
Nokirega o'manopoea'nok Diosen e'nopoe'
manbatia'pakdik mo'ene yan'nopepo
yan'pakika'.

² Kenomey nogen hua'ate ena'nayo Diostaj
on'tiona'pakpo aratbuttehuapa' manigahue' o'e.
Aratbuten hua'ate ahue' o'nenok manpeehue'da
o'nika'. Diosen nokiregayo'da nogen hua'ate
o'manopoea'nok on'batia'pak. Kenda Diosyo'da
o'nopoika'nig on'batia'pak.

³ Nogen hua'ate ea'nayo huaknopoe'eria
nopenkahue' o'nepo kenomeyen hua'ateda
Diosen e'nopoe' e'manbatia'paknayo aratbut
on'nopenka'po nogiti Diostaj o'noknopoeapo
nogiti Diosta' on'pakapo kenpa'ti Diostaj
on'nopo'durugpakapo.

⁴ Be'api' nogen hua'ateda Diostaj
on'tiona'pakikapi' ke'nayo'da nogiti nogiti

o'noknopoika'apo. Noganayo daka' Diosen e'nopoē' on'manbatia'pakika'nok Diosen huabaktie'ea'eri Diosaj nogiti nogiti daka' o'noknopoika'apo.

⁵ Aya'ada opud nogen hua'ate a'dik ka'ne' kenda sue'da ijpaki. Opudomey aya'ada Diosen e'nopoē' o'nen hua'ateda manbatia'pakika'dik ka'ne' kenda huakka'da ijpaki. Diosen e'nopoē' e'manbatia'pakika'nayo nogiti on'maknopoēa'ika'. Nogen hua'ate ea'nayo sue'da huadak o'e. Nogen hua'ate e'manmadika'te noga kenpa' oa' oro'en hua'ate e'ika'nayo huadakda o'e. Diosen huabaktie'ea'eri nogiti Diostaj daka' oknopoika'dik o'neapo.

⁶ Konigepo do nogen hua'ate opudtaj e'manika'nayo Diosen e'kika' nopoeahue'dik o'nene. O'nen hua'ate Diosen e'nopoē' e'manmadikika'nayo Diosen huakika' nopoea'dik o'nene. Diosenba' e'manmadikika'nayo Diosen huakika' nopoea'dik o'nene, egomey pogomey.

⁷ Huatoka'pu'a kenpa'ti guitarra daka'da batadi'keahue' ee'nayo katea' ya'et nopoe'dik o'ene. Huatoka'pu' guitarraere noehue' o'nika'.

⁸ Sorotataa a'barakya'po yan'huati' huatoka'pu'te 'urua'da ea'nayo onokteteyo' aya'da hua'dik o'ne. Huatoka'pu'a nogpa'da ea'nayo a'barakya'po be'api' huahue'dikda o'ne.

⁹ Konigti opud nogen hua'ate e'manmadika'nayo huaknopoē'eri peehue'da o'nepo peunkahue' o'nepo. Nogen hua'ate boa'po kenda bapokatayo'da mona'ne.

¹⁰ Indariyo huakka'nada hua'a o'ne. Aya' aratbutada hua'en hua'ada pee'dik o'ne.

11 Nogen hua'ata do nopoehue' ee'tada be'api do'taj batia'pakdik mo'ika'ne. Konig esoerida mo'epo.

12 Konigepo nogda nogda Diosen 'urunanada a'kikaya'po Diosen Nokireg e'nopo'toeta' bo'pakika'po Diosen huabaktie'ea'eri nogiti nogiti kanoknopoike'po Diosen Nokiregtaj yan'eretpakika'.

13 Diosen Nokirega mo'nopo'toenok nogen hua'ate e'manmadika'nayo ken hua'a nopoehue' e'eada "Huaknopo'e'eritaj kenpa' ijjay huamana'kon be'tihuapok Dios," yan'tiona'pakika'.

14 Do'hua nogen hua'ate nopoehue' e'eada e'tiona'paknayo do'hued nokirega o'tiona'pak. Kenda huadik ijtiona'paknig nopoehue' ijje.

15 Diosen Nokirega me'nopo'toenok nogen hua'ate ijtiona'pakika'apoy. Kenpa'ti oro'en hua'ate ijtiona'pakika'apoy. Kennayo nopenka'dik o'nika'apo. Diosen Nokirega me'nopo'toenok nogen hua'ate ijbatadi'kika'apoy. Kenpa'ti oro'en hua'atekon ijbatadi'kika'apoy. Aratbuta kennayo nopenka'dik o'nika'apo.

16 Opudada huakka'mona Diosen Nokirega mo'nopo'toenok nogen hua'ate bo'tiona'pakika'nig'a opudomeyen hua'atekon manahue' ee'nayo nog huaknopo'e'eri e'peeada opudere, "Dakiti Dios," tiona'pakhue'dik o'neapo. Opudtaj nopogkahue'dikda o'neapo.

17 Nogen hua'ate 'urua'da mo'tiona'pakika'nig'a nogomey nopenkahue' o'nika'po nogiti Diostaj oknopoehue' o'neapo.

18 Nogen hua'ate donayo huakka'da

tiona'pakika'dik ijje^y. Opudomeynayo nogen hua'ate sue'da tiona'pakdik mo'ika'ne. Konigepo Diostaj dakiti ijikay.

19 Diostaj a'batadi'keaya'po Diosen huabaktie'ea'eri egkupopakya' huaknopoe'eritaj ijmanmadika'po kan'nopogke'po aratbuten hua'ate huabaniga' huadikyo'da ea'ta' ijpaki. Nog hua'ada aratbut nopenkahue'dik o'nenok huakka' huadik ea'ta' pakhue' ijje^y.

20 Huasi'po sue'da huadak o'nopoika' konig huasi'po nopohue' yanika'. Huasi'po dakhuea' e'kika' nopohue' o'ne. Ken konigyo' yan'nopoika'. Konig huatone' on'nopoika'nig daka' yan'nopoika', egomey pogomey.

21 "In aratbuttaj nogen hua'ate ijmanbatia'pakapoy. Nog aratbut nogbaya' do ijpaknok on'manbatia'pakaponig'a do'hued aratbuta peehue'da me'neapone." Dios Huairia oa'. Kenpa' Diosba'te o'madoya'uyate.

22 Diosen Nokirega huakka'montaj mo'nopo'toenok nogen hua'ate e'mana'nayo huaknopoe'eritaj nogiti tihuapokhue' mo'ika'apone. Diosa ke'poda castiga magka'dik o'eapo. Oknopohue' huae'eria nopoe'dik o'neapo. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Diosen e'nopoe' opud huaknopoe'eri en'manbatia'paknayo opud nogiti oknopoe'dik mo'eapone. Oknopohue' huae'erinayo e'peeada Diosa ke'poda castiga magka'dik o'eapo oknopohue'da o'nika'.

23 Ken aya' Diosen huabaktie'ea'eri egkupopakyo nogen hua'ate aya'ada e'tiona'paknayo esoeripi' oknopohue' huae'eripi' e'kudnayo, opudtaj "huaseg o'ne," huaa'dik

mo'eapone.

24 Diosen Nokirega huaknopoe'eritaj mo'nopoea'nok Diosen e'nopoe' aya'ada e'manbatia'paknayo esoeripi' oknopoehue' huae'eripi' on'kudpo mo'peepo nama'da dakhuea' ijkika'mey on'nopoeapo. Aya'da on'tiahuaydepo Apagba'kon on'peepo nama'da dakhuea' ijkika'mey on'nopoeapo.

25 Kenomey dakhuea'da ijkika'mey huanopoya'da on'nopoeapo 'urua'da Dios o'e on'batia'pakapo. Kenpa'ti opudere Dios o'ika' on'da'apo.

Huaknopoe'eri Diostaj yagkupopakpo 'urua'da yag'kikati'.

26 In konig bo'kika'ne ijja'apoy, egomey. Bo'kupopakdepo opud sue'ada mo'batadi'kika'ne, noga on'manmadikika', noga Diosen e'nopoe' on'manbatia'pakika', noga nogen hua'ate on'manbatia'pakika' noga koniga' oa' on'mana'ika'. Kenda aya'da bo'kika'po huaknopoe'eria nogiti moknopoika'apone 'urua'da Diosen bo'kika'apone.

27 Nogen hua'ate e'manbatia'paknayo kenigada botta' bapa'api' a'dik ka'ne'. Nogti nogtiada kan'batia'pake' kenpa'ti noga be'api' koniga' oa' kan'mana'ike'.

28 Egkupopakya' nogen hua'ate ea'nayo koniga' oa' be'api' mationtaahue'dik ee'nayo nogen hua'ate ahue' yanika'. Nogen hua'ate soatayo' yan'batia'pakika' kenpa'ti Diostaj soatayo' yan'tiona'pakika'.

29 Diosen Nokirega e'manopoea'nayo botta'a bapa'api' kan'dapake'. Menpa' buttida yadet. Nama'dapi' yadet. Noga daka'da yan'mapeedepo yanda'.

30 Nog huabokerektaj Diosa huaboa'da e'manopoea'nayo ke'na o'manbatia'pakdenig'a kan'batike'.

31 Aya'da opudomey Diosen Nokirega mo'manopoea'denok yan'manbatia'pakti'. Nogti nogtiada yan'manbatia'pakika'. Aya'da huaknopo'e'eri kan'manopo'e'po kenpa'ti Diosen kan'eretpake'po yan'manbatia'pakika'.

32 Kenomey Diosen Nokirega e'manopoeade'te manbatia'pakdik o'nepo e'paknayo kenpa'ti noga e'manbatia'pakte daka'da nigika'dik o'neapo.

33 Konigepo e'kupopakya' onokteyo' yan'batia'pakika' Diosanayo manahue' o'e. Nogti nogtiada e'niga'pakta' Diosa o'pak.

Nogya' nogya' Diosen huabaktie'ea'eri Diostaj ogkupopakpo ettone'omey batia'pakhue' ka'nike'.

34 En'batadi'kea'te mogkupopakpo ettone' soatayopi' batia'pakhue' ka'nike'. Konig Apagba'a o'mana'ika'nigda huatoe'taj nigpeika'dik o'ne.

35 On'batadi'kea'po egkupopakya' ettone' e'batia'paknayo dakhue'da o'e. Konigepo ettone' huatoe'taj katea' yaa' enatuta' e'paknayo hua'en jakyo yan'tiakdepo katea' yaa' ka'nonike'.

36 Oro'omey Jesucristoen huadak hua'a huakkuruda o'pee'uy nopoehue' yanika'. Oroyo'da huadak hua'a o'nigpeikay nopoehue' yanika'. Nogomey kenpa'ti Diosen hua'a on'e'uyate. Yan'nopoika'.

37 Diosenba' manmadika'dik ijje_y kenpa'ti Diosen Nokirega me'nopoene kenda be'api' e'nopoika'nayo kenda do Pabloa on'nigmadoya'nig Jesúsen hua'a o'e, kan'nopoike'.

38 Konig do on'nigmadoya'nig kenomey huamanmadika'eria e'nopoeta' pakhue' ee'nayo ke'nen hua'a peehue'dik yanikati'.

39 Diosen e'nopo'e' a'manopoeyaya'po yaderetpakika'. Noga nogen hua'ate ea'ta' en'paknayo kee' manahue'dik yanika', egomey.

40 Nogen hua'ate a'dik ee'pi' onokteteyo' ahue' yanika'. Ona'ti ona'ti nogda nogda 'urua'da kika'dik mo'ene. Aya'da huadakayo' kika'dik mo'eapone.

15

Cristo e'bueyada o'noyhuaduyate.

1 Kenda yan'diknopoika' oydakon ona'ti o'nona'ne, egomey, pogomey. Opu_dtaj a'manoeanhuahuikaya'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. O'nona'uynok opuda moknopoeyuy. Kenpa'ti daka'da moknopoika'ne.

2 Moknopoika'nok Diosa dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne kenpa'ti onte'ti mo'noeanhuahuika'apone daka'da eknopoika'nayo. Daka'da oknopoikahue' ee'nayo onte'ti noeanhuahuikahue'dik mo'eapone.

3 Kenda Diosa me'nopoeyuynig huakkuruda opudtaj o'nonmadika'uyne. Konig Apagba'te Cristotaj o'timadoya'uyatenig konigti oro' dakhuea' o'kika'nok Cristo mo'nigbuey'uyatenig o'nonmadika'uyne.

4 Egkubarakka'de'te bapa' huame'noe e'tipokde'te konig Apagba' oa'uyatenigda konigda Diosa Cristotaj o'noyhuada'uyate.

5 Cristo o'noyhuaddepo Pedrotaj o'huahua'po o'huahuay'ea'uyate. Nogok doce Cristoen huamata'moneritaj Jesúsa o'bahuahuay'ea'uyate.

6 Nogok onteteyo' quinientos huama'buya Jesústaj on'tiahuay'uyate. Onen' kenomey huakka'mon bueyhued o'ne. Nogte on'mabuey'uyate.

7 Nogok Jacobotaj Jesúsa o'huahuay'ea'uyate kenpa'ti aya'da Cristoen huata'moneritaj o'bahuahuay'ea'uyate.

8 Jesús do'taj kenpa'ti ta'pota'da be'huahuay'uyne. Do nogpa'da ta'pota'da ijnopo'korea'uy.

9 Nog Cristoen huata'moneri huadakda o'ne. Donayo dakhue'mon ijje'y. Kenpa'ti Cristotaj huaknopoe'eritaj dakhuea'da ijmagkika'uynok do'taj Cristoen huata'moneri dikkahue'dik o'nene.

10 Diosa me'tinepahui'po bekkahuea'uynok Cristoen huata'moneri ijje'uy. Nama'da okkahueahue' me'uyne. Nogomey Diosen sue'da ogkika'uy. Donayo huakka'mon Diosen ijkikay. Do'huada kikahue' ijje'po Diosa do'taj me'nopo'toenok ijkikay.

11 Nog Cristoen huata'moneria doapi' Cristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakuynok opudomey moknopode'uy.

Cristotaj huaknopoe'eri en'bueyika'tada nogok Diosa o'manoyhuada'apo.

12 Cristo huakudaka'da e'eada o'noyhuaduy. Oro'a o'manbatia'pakikay. "On'bueypo noyhuadhue' o'nika'apo." Mena'po sue'ada kenpa'boa'ika'.

13 On'bueydepo noyhuadhue'dik ee'nayo Cristokon noyhuadhue' ya'eay'uyet.

14 Cristo noyhuadhue' e'wynayo oro' huadak hua'a nama'da o'manbatia'pakikayet kenpa'ti opud Cristotaj nama'da moknopojikayet.

15 Cristo noyhuadhue' e'wynayo oro' Diosen nama'da huamanbatia'pakeri o'ika'yeyet. Dios Cristotaj o'noyhuada'uyatenig oro'a o'nonbatia'pakika'uy. Ken en'bueyada noyhuadhue'dik buttida ee'nayo Cristokon noyhuadhue' ya'eay'uyet.

16 E'buey noyhuadhue'dik ee'nayo Cristokon noyhuadhue' ya'eay'uyet.

17 Cristo noyhuadhue' ee'nayo nama'da Cristotaj moknopoeayetnig'a kenpa'ti dakhuea' e'ka' mo'toeayetnig'a.

18 Kenpa'ti Cristotaj huaknopoe'eri on'bueydepo kenpa'da yan'buey'ayetnig'a.

19 Oyda o'noepoed oro' Cristotaj nogok noyhuadhue'dikda ee'nayo pai'nanada o'eayetnig'a.

20 Cristo e'bueyada o'noyhuaduyate. Buttida ijjay. Cristotaj huaknopoe'eri e'mabueyada on'manoyhuadapo. Cristo huakkuruda o'noyhuaduyate.

21 Nogtida huabokerek Diostaj nigpeehue' o'epo huakkuruda o'buey'uyatenok oy aya'da on'mabueyika'. Konigti nogtida huabokerek huakkuruda o'noyhuaduyatenok aya'da noyhuaddik ya'neapet.

22 Aya'da aratbut Adánen adhuea' huasi'poen o'nepo on'mabueyika'apo. Kenpa'ti aya'da Cristoen huanigpeika'eri onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo.

23 Huakkuruda Cristoa o'noyhuaduyate. Nogok Cristo e'tiakte aya'ada Cristoen huaknopoe'eri on'noyhuadapo.

24 Kenoka'kene'huaya' huame'noe o'edeaponok gobierno huairitaj, huantopataj, kurud huairitaj Cristoa kenpa'da o'mabatika'deapo. Apag Diostaj aya'da huaknopoe'eritaj Cristoa o'bayokapo.

25 Cristoen taka'taj aya'tada maenhued ee'ted Cristoa huairi e'dik o'ika'apo.

26 E'bueyika' Cristoen kene'huaya' taka' o'e. Ta'pota'da e'bueyika' o'batika'apo onte'ti aratbut bueyhue'dik o'nika'apo. On'noeonhuahuika'apo.

27 Aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'nika'apo. Diosa o'mana'uyate. Aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'nenig'a Diosayo'da nigpeehue'dik o'e. Diosa o'mana'po Diosayo'da Cristotaj nigpeehue'dik o'e.

28 Do'hued Huasi'poa aya'tada manika'dik o'e. Diosa o'mana'uyate. Kenoka' aya'ada Cristotaj on'nigpeedepo Cristo Diosen Huasi'po o'epo Diostaj o'nigpeika'apo. Ayedda huairi Dios o'ika'apo.

29 Nogiti in yan'nopoe': Sue'ada aratbut e'bueytaj bautiza on'magkika'. ¿Mena'po kenpa'yag'kika'? ¿E'buey noyhuadhue' ee'nayo mena'po nogomey e'bueytaj bautiza yan'magkika'?

30 ¿E'buey noyhuadhue'dik ene'nayo mena'po oro'taj kirigayo' e'arakta' bo'tipakika'ne?

31 Aya'da huame'noe kirigayo' do'taj e'arakta' men'tipakika'ne. Buttida ijjay. Kenpa'ti Jesucristo Huairitaj daka'da moknopoika'nok, durugda ijje, egomey pogomey.

32 Do Jesúsen huadak hua'a ijmanmadikika'nok Efeso oknopoehue' huæ'eria konig ojpai' toyahuehue'dik huæ'eria diga' me'nogkika'uyne. En'buey noyhuadhue'dik ene'nayo nama'da pai'da ijnopo'eayetnig'a konig o'da'ika' mon'bape' mon'mamai' mon'durugpak eme'te o'bueyapone.

33 Nog aratbuta nama'da e'da'nayo peehue' yanika'. "Huadakda huaka'eri dakhuea' huaka'eri e'ika'nayo huadak huaka'eri onte'ti dakhuea'da ogkika'apo."

34 Yan'nopo'yarea'. Dakhuea' e'ka' yan'batik. 'Urua'da Diostaj yag'kika'. Opud sue'ada Diostaj oknopoehue' mo'ika'ne. Opud me'pukdik ka'nike'po kenda ijjay.

¿Monig e'bueyomey yan'noyhuadapet?

35 ¿Monig e'buey yan'noyhuadapet? ¿Monigso' ya'neapet? Be'api' yan'da'apet.

36 Konig a'ay' nopoehue' e'eada yan'da'apet. Huakid e'batuke'onig aratbut huakudaka'da o'nika'. Huakid e'batuke'te huakpi o'tibodepo huakidnayo para'dik o'e.

37 Ken e'batuke' huakidyo'da o'e, toketkidpi' katekidpi'. Huakpi e'kerekte huakid konigti ehue' o'ika'.

38 Konig Dios o'pakpo nogti nogti huakidtaj huakiden nogso'dakon o'ka'uyate.

39 Nogda nogda huaso' Diosa o'ka'uyate. Aya'da huaso' konigti ehue' o'ne. Aratbuten huaso' o'e.

Ojpai' nog huaso'da o'ne. Bakoy nog huaso'da o'ne. Biig nog huaso'da o'ne.

⁴⁰ Kurudyo huae'erien huaso' on'toika'. Huadariyo huae'erien huaso' on'toika'. Kurudyo huae'eri 'urunanada o'ne. Huadariyo huae'eri 'uruda o'nepo nogpa'da o'ne.

⁴¹ Niokpo jeyda o'ika'. Puugnayo sigda jey o'ika'. Siokpo suhuigda jey o'ika'. Nog siokpoa jeymon o'nika'. Nogda nogda siokpo nogpa' nogpa' jeymon o'nika'.

⁴² Konigti huaso' on'bueydepo e'kubarakka'de'te para'dik o'ne. Nogpa'da on'noyhuadapo. Onte'ti bueyhue'dik o'nika'apo.

⁴³ Kenpa'ti huaso' kubarakya' dakhue'da o'ne. 'Urua'nanada Diosa o'manoyhuada'apo. Huaso' kubarakya' teyhue'da o'nika'. E'noyhuada'de'te teyda o'neapo.

⁴⁴ Aratbuten huaso'da on'kubarakka'po nokireg huaso'da on'noyhuadapo. Aratbuten huaso'da o'nika'. Kenpa'ti nokireg huaso'dation o'nika'.

⁴⁵ "Adán huakkuruda huabokerek o'uyate. Diosa o'noea'nok o'noe'uyate." Apagba'te kenpa' o'madoya'uyate. Cristonayo konig nog Adán huata'poeri o'epo o'manoea'po kenpa'ti onte'ti o'manoeanhuahuika'apo.

⁴⁶ Huakkuruda oro'en huaso' o'toene. Nogok nokiregda huaso'kon o'toika'apone.

⁴⁷ Huakkuruda huabokerek soroktaj e'ka' o'uyate. Sorokte huaika' o'uyate. Nogokda Jesús Huairi kurudya' o'tiakuyate.

⁴⁸ Aya'da huabokerek huadarieri konigti Adán o'nika'. Soroktaj e'ka' o'ene. Aya'da Cristoen

huaknopoe'eria konig Cristoen huaso' on'to_eapo.
Konig kurudyo huae'erien huaso' on'toika'apo.

⁴⁹ Diosa soroktaj Adántaj o'ka'uyate. Oro' Adánonigti o'ene. Cristo kuruderi o'epo mo'nigtiakuyate. Cristonigti o'eapone.

⁵⁰ Aratbut huadarieri huaso' huaay'ere idada on'bueyapo. Konigepo Dios Huairiere ehue'dik o'neonhuahuika'apo, ijjay, egomey, pogomey.

⁵¹ Kenda Diosayo'da sohuatayo' o'nopoika'nig kenda ijmanopoea'apoy. Oro' aya'da bueyhued ee'pi' aya'da nogpa'da o'eapone.

⁵² Nogok Diosen huatoka'pu' ta'pota'da en'toka'te a'timon konig ekposikatupa' idada o'manoyhuada'apo. Nogpa'da o'eapone. E'buey'uy kenpa'da o'manounhuahuika'apone. Ona'ti bueyhue'dikda o'eapone. Oro' aya'da nogpa'da o'eapone.

⁵³ Oro'en huaso'nayo bueydik o'ika'ne. Nogda huaso' toedik o'eapone. Konig parahue'dik kenpa'ti bueyhue'dik e'dik o'eapone.

⁵⁴ Oro'en huaso'nayo bueydik o'ika'ne. Nogok nogda huaso' o'toedeapone. Parahue'dik kenpa'ti bueyhue'dikda o'eapone. "Urua'da Diosa o'manoea'nok ona'ti bueyhue'dikda o'eapone," Diosba'a kenpa' oa'. Nogok ken konigda o'eapo.

⁵⁵ Oro' Cristoere o'noenhuehuika'po pa'da nopo'ehue'dik o'eapone. Onte'ti bueyhue'dik o'eapoy.

⁵⁶ Dakhuea' o'ka'po bueydik o'enig'a, Moisésenba' nigpeikahue'dik o'epo dakhuea' o'kika'uynig'a,

⁵⁷ Jesucristo   Huairi   oro'taj
mo'nigbuey'uyatenok 'urua'da kika'dik o'ika'ne

kenpa'ti kenpa'da bueyhue'dik o'eapone.
Konigepo "Dakiti Dios," ona'ika'ne.

⁵⁸ Konigepo Jesús Huairienyo'da daka' mogkika'. Kirigayo' daka' mogkika'. Nogiti nogiti daka' mogkika'. Batikhueada mogkika'. Jesústaj moknopoe'epo Diosen bokika'po nama'da kikhue'dik mo'ene.

16

Pai'da huama'buy huaknopoe'eritaj huakupe a'bayokya'po yan'manigika'.

¹ Jerusalényo pai'da huama'buy huaknopoe'eritaj huakupe a'bayokya'po yan'manigika'. Konig Galacia huadaribayo huaknopoe'eritaj ijmana'wynig opud konigti yan'manigya'ika'.

² Aya' huame'noe ibaa'po huakupe e'ika' domingote suepi' yan'manigya'ika'. Huakka' e'toe'nayo sue'da huakka' yan'manigya'ika'. Do e'tiakte dakhuapa huakupe e'manigya'de' ya'eapet. Onte'ti onte'ti "beyok" manahue'dik mo'ika'apet.

³ Do e'tiakde'te huakupe kan'tohue'po sue'da huabokerektaj opuda e'baktie'ea'de'te Jerusalényo ijmata'mona'apoy. Opuden huakupe mo'manigya'ika'nig on'tohua'apo. Kenpa'ti beroba'te kenda ijmanigmadoya'aponig on'tohua'apo.

⁴ Do hua'dik ee'nayo kenomeyere ijhua'apoy.

Nogyon nogyon ijhua'eapoy, Pabla oa'uyate.

5 Ijhua'udhuahua'po Macedoniabayo do a'bata'huadunya'po pokdik ijjeapoy. Nogok Corintoyo huakka' jakyo ijhua'apoy.

6 Opudere ijhue'da ijika'apetpi'. Uua' huaka'ok ijika'apetpi'. Opudere ijundepo meyopi' ehua'te tihuapokdik o'neapone.

7 Huapokateda e'tiahuayta' pakhue' o'nene. Diosa e'paknayo opudere ijhue'da ijika'apoy ijnopoy.

8-9 Iyo Cristoen huadak hua'a manmadikika'dik ijje. Huakka'ada e'nopo'korea'ta' on'paknok kenpa'ti huakka'ada Cristoen huadak hua'a pakhue' o'nika'nok. Iyoda Efesoyo Pentecostés fiestate ijpokanapoy.

10 Timoteo opudte e'tiaknayo 'urua'da yan'toeti'. Do e'kapa'ti Diosen o'kika'nok 'urua'da yan'toeti'.

11 "Timoteo dakhue'da o'e." Huaahue' yaneti'. Do'te Timoteo ehua'te yan'tihuapokti'. Nogma'buyere o'nigey.

12 "Corinto huaknopoy'eritaj a'bata'huadeya'po nogma'buyere yahuati'." Apolostaj diga'da ena'tada oynayo huahue'dik o'epo. Nogok hua'dik o'epo o'hua'apo.

Ta'pote kene'huaya' saludo Pabla o'madikta'mona'uyate.

13 Cristo o'tiakaponok daka' ya'nonmabo'ika'. Diostaj daka'da yanoknopojika'. Oknopoyebatikhue' yanika'. Huabokerekonig me'pukhue' yanika'po. Diosen teyda yag'kika'.

14 Aya'da yag'kika'po di'da yan'maepo yag'kika'.

15 Estéfanas huatoeere huasi'poere Acaya huadaribaya' huakkuruda Cristotaj

o'noknopoe'uyate. Cristoen huaknopoe'eritaj kenpa'da on'batihuapokika'. Oy opudtion kenpa' mo'nopoene.

¹⁶ Estéfanasomeytaj yan'nigpeikati'. Kenpa'ti Estéfanasen huatihuapokeritaj yan'nigpeika'.

¹⁷ Estéfnas Fortunato Acaicoere on'tiakme'nok ijdurugpaki. Opuđ aya'da tiakhue'dik mo'enok kenomeynayo e'tiakte ijdurugpaki.

¹⁸ Diostaj nogiti eknopoe' montihuapokme'ne. Opuđtaj konigti bo'tihuapokme'ne. Kenomey huadakda ogkika' yan'maknopojka'.

¹⁹ Asia huadaribaya' Diosen huabaktie'ea'eri huakupopakeria saludos on'dikta'mona'. Aguila Priscilaere kenpa'ti kenomeyen jakyo huakupopakeriere saludos on'dikta'mona'. Jesús Huairia o'paknok saludos on'dikta'mona'.

²⁰ Aya' huama'buyada saludos on'dikta'mona'. Huayahuaya di'da yan'maepo yan'mabajbajti'.

²¹ In saludo hua'a huadik ijdikta'monay. Do Pabloa do'huedba'ada ijmadoyay.

²² Be'api' Jesucristo Huairitaj di' ehue' ee'nayo Diosa kenpa'da castiga kamagkike'. "Oro'en Huairi katiake'." Ijjay.

²³ Jesucristo Huairia opuđtaj daka' mo'tojke'.

²⁴ Cristo Jesús me'nopo'toenok opuđtaj di'da o'nika'ne.

**Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
monigka'uyatenok; Diostaj
mo'manopo'yarea'ika'ne**

New Testament in Amarakaeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amarakaeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amarakaeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

86e43144-8403-5994-a826-4a127b2f67da